

Istraživanje umjetnosti Salvadora Dalija s djecom predškolske dobi

---

Vrkić, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:283725>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za predškolski odgoj
Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Marina Vrkić

**Istraživanje umjetnosti Salvadora Dalija s djecom
predškolske dobi**

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za predškolski odgoj
Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Istraživanje umjetnosti Salvadora Dalija s djecom predškolske dobi

Diplomski rad

Student/ica:

Marina Vrkić

Mentor/ica:

izv. prof. dr. art. Marina Đira

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Marina Vrkić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Istraživanje umjetnosti Salvadora Dalija s djecom predškolske dobi** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 14. rujna 2023.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. NADREALIZAM	3
3. SALVADOR DALI	5
4. FORMALNE ANALIZE UMJETNIČKIH DJELA SALVADORA DALIJA	15
4.1. Port Alguer	15
4.2. Postojanost pamćenja	16
4.3. Slonovi	17
5. POTICANJE DJECE NA KREATIVNO IZRAŽAVANJE	19
6. NAČINI I METODE PROMATRANJA I ANALIZE UMJETNIČKOG DJELA ...	20
7. PRAKTIČNO ISTRAŽIVANJE	23
7.1. Cilj istraživanja	23
7.2. Problem istraživanja	23
7.3. Sudionici istraživanja	23
7.4. Opis istraživanja	23
7.5. Metodologija istraživanja	24
7.6. Dobrobiti po razvojnim područjima u odnosu na izabrane aktivnosti	24
7.7. Likovna aktivnost – Postojanost pamćenja	25
7.8. LIKOVNA AKTIVNOST – Port Alguer	31
7.9. LIKOVNA AKTIVNOST – Slonovi	37
8. ZAKLJUČAK	44
9. LITERATURA	45
10. POPIS ILUSTRACIJA	47
11. ŽIVOTOPIS	49
12. PRILOZI	50

SAŽETAK

U ovom diplomskom radu se nastoji osvrnuti na važnost poticanja kreativnog razmišljanja i izražavanja djece predškolske dobi pomoću umjetničkih djela Salvadora Dalija.

Rad će se sastojati od dva dijela – teorijskog i praktičnog. U teorijskom dijelu pažnja se posvećuje nadrealizmu kao pravcu, Daliju kao umjetniku te se izdvajaju tri njegova djela za formalnu likovnu analizu. U teorijskom dijelu riječi će još biti o kreativnosti u kontekstu dječjeg likovnog stvaralaštva kao i načinima na koje se na kreativnost djecu može poticati posredstvom umjetničkih djela.

U praktičnom dijelu opisat će se provedeno likovno istraživanje s djecom vezano za poticanje njihove kreativnosti pomoću odabranih Dalijevih umjetničkih djela. U provedenom istraživanju sudjelovala su djeca u dobi 4-7 godina.

Djeca su kroz istraživanje imala priliku susresti se s umjetnikom Salvadorom Dalijem kao i njegovim umjetničkim radom te s različitim likovnim tehnikama koja su im služila u izvedbi njihovih likovnih radova kao svojevrsnih odgovora na odabrana Dalijeva umjetnička djela kao poticaja u sklopu tih provedenih likovnih aktivnosti.

U ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje bi se trebalo što više poticati djecu na kreativno razmišljanje i izražavanje. Kako je istraživanje pokazalo, važnu ulogu u tome može igrati istraživanje poticajnih umjetničkih djela.

Ključne riječi: Salvador Dali, likovna aktivnost, metode istraživanja umjetničkog djela, ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, kreativnost

ABSTRACT

Exploring the art of Salvador Dali with preschool children

In this thesis, we look at the importance of stimulating creative thinking and expressions of preschool children using the artworks of Salvador Dali.

The paper will consist of two parts - theoretical and practical. In the theoretical part, attention is placed on surrealism as a direction of art, Dali as an artist, and three of his works being singled out for analysis. In the theoretical part, we will also talk about creativity in the context of children's art as well as the ways in which creativity can be encouraged in children through works of art.

The practical part will describe the art research conducted with children, to see how using selected works of art by Dali can encourage their creativity. Children aged 4-7 years old participated in the conducted research.

Through research, children had the opportunity to meet with artist Salvador Dali as well as his artistic work and different art techniques. This then served as incentives for the performance of their art works as a kind of response to the selected works of art by Dali.

In institutions for early and preschool education, children should be encouraged as much as possible to creative thinking and expression. As research has shown, works of art can play an important role in their own artistic explorations.

Key words: Salvador Dali, artistic activity, methods of researching the work of art, institution for early and preschool education, creativity

1. UVOD

Stvaralačka moć svakom čovjeku je urođena, odnosno svaki pojedinac ima sposobnost kreativnog izražavanja. Djeca će se gotovo uvijek htjeti likovno izraziti ako im se pomogne da sebe prihvate kao stvaratelje, ako im se omogući neometano vizualno, taktilno i auditivno istraživanje okoline i ako se u te doživljaje potpuno uživljavaju (Balić Šimrak, 2020).

Dakle, djeca umjetnost doživljavaju svugdje oko sebe te je na različite načine mogu percipirati i pritom razvijati stvaralačku moć. Petrač (2015) ističe kako vještinu promatranja umjetničkih djela dijete razvija postupno. Prvo ga je potrebno pripremiti na promatranje, usmjeriti ga na što treba obratiti pozornost te ga poticati kroz cijeli proces, a ukoliko postoje nepoznati pojmovi, treba ih identificirati i pojasniti. Zadaća odgojitelja, učitelja ili roditelja jest da dijete nauči kako promatrati umjetničko djelo, poticati dijete na shvaćanje i uživanje u njemu. Šparavec (2018) navodi važnost svakodnevnih likovnih aktivnosti u vrtiću jer potiču razvoj svih djetetovih kompetencija, izgrađuju osobnost svakog djeteta kao individue. Tako razmišlja i Belamarić (1971) koja piše da slike koje su djeca doživjela i upamtila bogate djetetovo iskustvo, maštu i omogućuju brži razvoj djetetovih likovnih sposobnosti.

Prilikom biranja umjetničkih djela kao poticaja za razvoj dječje kreativnosti treba biti pažljiv, birati djela i aktivnosti koja su u skladu s dječjom dobi i mogućnostima. Takvih je djela sigurno mnogo, a za ovaj rad su izabrana ona jednog specifičnog umjetnika koji se često spominje i u smislu sinonima za nadrealizam kao pravac u umjetnosti općenito. Riječ je o Salvadoru Daliju, umjetniku drugačije perspektive, čija djela krase razigranost boja i oblika, pridavanje novih značenja svakidašnjim predmetima i pojavama, figurativnost, sanjivost i fantazija, mističnost i magičnost. Sve navedeno kod promatrača, onda i djece, može izazvati mnoštvo emocija, razvijati asocijativno i divergentno mišljenje, poticati ih na promišljanje o djelu, koje je njegovo preneseno značenje i sl.

U skladu s prethodno napisanim u ovom ću se diplomskom radu osvrnuti na važnost poticanja kreativnosti kod djece, te ću posebno naglasiti utjecaj umjetničkih djela na likovno stvaralaštvo djece, s time da ću to učiniti polazeći od Salvadora Dalija kao umjetnika, preko analiza njegovih djela pa sve do osmišljavanja i realizacije likovnih aktivnosti inspiriranih Dalijem s djecom. Istraživanje će stoga biti kombinacija teorijskog i praktičnog, na način da će mu se prvo pristupiti teorijski, istraživanjem nadrealizma kao pravca u umjetnosti, onda i Dalija, te analizama nekih njegovih umjetničkih djela koje planiram iskoristiti za praktično istraživanje. U teorijskom dijelu ću se osvrnuti još na kreativnost kao vrijednost Nacionalnog kurikuluma za

rani i predškolski odgoj i na mogućnosti poticanja kreativnosti u kontekstu dječjeg likovnog stvaralaštva posredstvom umjetničkih djela.

U praktičnom dijelu oslonit ću se na likovne metode istraživanja. Osmislit ću likovne aktivnosti za djecu koje će se sastojati od uvodne motivacije za realizaciju praktičnog likovnog zadatka, same realizacije i interpretacije dječjih likovnih radova. Svaka likovna aktivnost u tom praktičnom dijelu polazit će od jednog Dalijeveg umjetničkog djela kao poticaja, prethodno analiziranog u teorijskom dijelu istraživanja, te će se dovršiti u dječjem likovnom radu nastalom na temelju takvog poticaja.

2. NADREALIZAM

Nadrealizam je pokret koji je službeno pokrenuo Andre Breton 1924. godine u Francuskoj, u Parizu, a razvio se iz pariškog dadaizma (Weyers, 2000). Izvorno je to bio književni stil koji je pokrenula grupa avangardnih pjesnika. Pjesnik i kritičar Guillaume Apollinaire 1917. godine prvi je upotrijebio riječ *sur-realisme*, što bi u prijevodu značila nad-svarnost. Unatoč tomu, nadrealistička era je započela tek kada su pjesnici Andre Breton i Louis Aragon prihvatili taj pojam i dali mu teoretsko i praktično značenje. Ubrzo se nadrealistima pridružuje Andre Masson koji započinje slikati po načelu automatizma po kojem je grupa nadrealista stvarala poeziju (Farthing, 2015).

Slika 1. Andre Masson, *Pasiphae*, 1943., ulje i tempera na platnu, 101 x 127 cm, privatna kolekcija.¹

Arnason i Mansfield (2009) ističu kako su takva Massonova djela izravno izražavala emocije. Koristio se frotaž (*frottage*) tehnikom koju je razvio Max Ernst. Uz frotaž Ernst je razvio drugu grafičku tehniku zvanu grataž (*grattage*). Frotaž se temeljio na stvaranju slika trljanjem olovkom o papiru položenom preko predmeta, a grataž na struganju boje osušene napola kako bi se otkrili otisci ispod te površine.

---

¹ Izvor: Arnason, H. H., Mansfield E. C. (2009) *History of Modern Art*. London: Prentice Hall.

Slika 2. Max Ernst, *Cijeli grad*, 1934., frotadž, 50 x 61 cm, Tate modern, Tate Britain, London. ²

Na svojim slikama nadrealisti su isticali uzvišenu stvarnost, moć sna i misli. Dakle, izvorište umjetnosti koju su oni stvarali se temeljila na snovima, podsvijesti i intuiciji, provokaciji i improvizaciji (Weyers, 200).

Slično tome Breton govori kako je nadrealizam „čisti psihički automatizam koji teži izraziti, ili verbalno ili pisanjem ili na bilo koji drugi način, istinski proces mišljenja“ (Penelope J.E. Davies, 2013: 993). Nadrealisti su htjeli slobodu izražavanja, koristili su nove tehnike i metode slikanja, izražavali ono što misle, vide i maštaju. Poticali su nasumične slike i povezivanje nepovezanih predmeta kako se to događa u snovima (Penelope J.E. Davies, 2013). Od poznatih nadrealističkih umjetnika osim Bretona možemo izdvojiti Pabla Picassa, Andre Massona, Maxa Ernesta, Joana Miroa, Rene Magrittea, Eugenea Atgeta i onoga s kojim ćemo se najviše baviti; Salvadora Dalija. Gerić (2010) ističe kako je Dali bio revolucionaran slikar, nezaobilazan u povijesti umjetnosti, kreativan duh izrazite senzibilnosti, prepunom čudesa i blještavila.

---

² Izvor: Tate, *Max Ernst*, online: <https://www.tate.org.uk/>

3. SALVADOR DALI

Slika 3. Salvador Dali.³

„Svakog jutra kada se probudim“, pisao je slikar mekanih satova i plamtećih žirafa, „najveću radost mi pričinjava spoznaja sa sam: Salvador Dali...“ (Neret, 2006:7)

Kako piše Gilles Neret u knjizi *Dali* (2006), Dali je bio Katalonac, rođen 11. svibnja 1904. u Figuerasu, koji je sebe smatrao genijem i jedinim pravim nadrealistom. Bio je specifičan izdvajajući se od ostalih nadrealista svojim osobnim stilom slikanja koji je opisao u brojnim esejima pojašnjavajući svoje ideje i njihove realizacije (Wayers, 2000). Svojom pojavom, slikama, životnim stilom, stilom oblačenja i brkovima postao je simbol nadrealizma, odnosno živio je nadrealizam u svojoj punoći (Arnason, Mansfield, 2009).

U vrlo ranoj dobi je započeo sa slikarstvom kojim se nastavio baviti do kraja života. Osim slikarstva bavio se i pisanjem, dizajnom i snimanjem filmova. Dali je bio svestran i vrlo radoznao umjetnik pa je uz nadrealizam istraživao impresionizam, poentilizam, futurizam, kubizam, fovizam i još mnoge druge pravce u umjetnosti. Istovremeno, bio je buntovnik kojega 1923. godine primaju na Umjetničku akademiju San Fernando u Madridu iz koje biva isključen jer je odbio polagati ispite uvjeren da ispitivači nisu dovoljno kvalificirani da ga ocjene (Wayers, 2000).

---

³ Izvor: Wikipedia. Salvador Dali, online: https://hr.wikipedia.org/wiki/Salvador_Dal%C3%AD

No to ga nije spriječilo da stvara i dalje. U Madridu Dali upoznaje Luisa Bunuela i Federica Garcia Lorcu i tako stječe nove prijatelje s kojima često vodi razgovore o umjetnosti. Dali je još od umjetnika jako respektirao Joana Miroa i Picassa kojega posjećuje u Parizu i susreće s ostalim nadrealistima. 1929. zajedno s Bunuelom snima film *Andaluzijski pas*. Pravila filma bila su da slikovne ideje i sekvence ne smiju slijediti nikakvu logiku, već da je sve iznenađujuće i iracionalno (Wayers, 2000).

Slika 4. Scena iz filma *Andaluzijski pas*.⁴

Godinu kasnije Dali zajedno s Luisom Bunuelom snima još jedan nadrealistički film *Zlatno doba* (Arnason, Mansfield, 2009). Kako navodi Farthing (2015: 431), film je „otvorenim kršenjem tabua“ šokirao publiku pa su mnoga kina zabranila njegovo prikazivanje zbog određenih političkih stavova prema položaju i ulozi Crkve u državi i društvu.

Osim kinematografskog medija, Dali u tom razdoblju stvara još mnoga djela u području slikarstva i književnosti. Tako 1929. godine nastaje sićušna slika *Prilagođavanje želje* kojom Dali prikazuje objektiviziranu stvarnost snova. Navedeni rad je zapravo kolaž napravljen od dvaju izrezanih prikaza s lavljim glavama iz knjige koje je stavio na motive koji izgledaju kao kamen. Ti neobični oblici bacaju sjene na pusti krajolik. Na jednom obliku nalazi se i vojska mrava koje Dali otada pa nadalje često prikazuje na svojim umjetničkim radovima. Oni za njega imaju snažnu simboliku opisanu kasnije u tekstu (Arnason, Mansfield, 2009).

---

⁴ Izvor: Kino Tuškanec, online: <http://kinotuskanac.hr/movie/andaluzijski-pas>

Slika 5. Salvador Dali, *Prilagođavanje želje*, 1929., ulje i kolaž na dasci, 22.2 x 34.9 cm, privatna kolekcija.⁵

1929. je i godina u kojoj na izložbi u Parizu Dali upoznaje Ruskinju Elenu Ivanovnu Diakonovu zvanu Gala, ženu francuskog pjesnika Paula Eluarda. Gala je bila žena koja je ostvarila neizbrisiv trag u nadrealizmu. Dali je Galu smatrao muzom i očaravajućom *femme fatale*. Ona za njega postaje ideal ljepote i njegova supruga. Osim toga Gala je imala i istančan ukus za umjetnost što su nadrealisti jako cijenili (Domingo, 2018).

Slika 6. Portret Elene Ivanovne Diakonove poznate kao Gala.⁶

Ipak, najvažniji Dalijev doprinos nadrealizmu iz tog razdoblja bio je taj što je razvio „kritičku paranoju“ odnosno pogrešno tumačenje stvarnosti inspirirano Freudovim tumačenjem snova i idejom Bretonovog automatizma.⁷ Taj automatizam se temeljio na slikanju i crtanju “u transu” odnosno na spajanju nespojivih, međusobno isključivih slikovnih elemenata (Ruhrberg, Schneckenburger, Fricke i Honnef, 2005).

U skladu s tom metodom Dali je, dok je stvarao svoja djela, pokušavao održavati san u nekoj vrsti budnog stanja. Na taj su način nastale slike *Nevidljivi čovjek* (1929.), *Djelomična halucinacija*, *Šest pojava Lenjinova lika na koncertnom klaviru* (1931.). *Šest pojava Lenjinova*

⁵ Izvor: Met museum, *Accommodations of desire*, online:

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/490036>

⁶ Izvor: Artribune, *Gala*, online: <https://www.artribune.com/>

⁷ Izvor: Artchive, 1998. *Surrealism Art Movement: History, Characteristics, Artwork*. Fali, online: <https://www.artchive.com/art-movements/surrealism/>

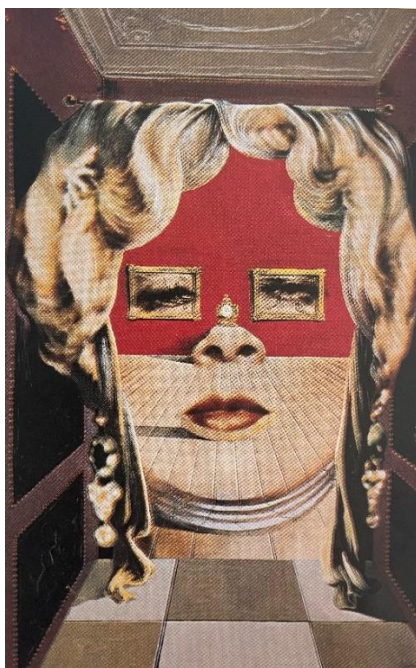
lika na koncertnom klaviru slika je koja je nastala kao Dalijeva halucinacija kroz zalazak sunca, a *Nevidljivi čovjek* prva je slika u kojoj Dali koristi dvostruku viziju koja će se otada pa nadalje često ponavljati u njegovim djelima (Neret, 2006).

Također osim slika, Arnason i Mansfield (2009) ističu kako je i 1929. godine u časopisu *Nadrealizam u službi revolucije* objavio knjige pod nazivnom *Truli magarac* i *Vidljiva žena* u kojima se spominju automatizam i paranoični um.

Iako je prethodno u tekstu spomenuto kako je na kritičku paranoju Dalija inspirirao Breton, on sam bio je užasnut njegovim motivima na djelima nastalim u toj fazi njegova stvaralaštva. Nije bio jedini jer su ga mnogi smatrali ekscentrikom, odnosno da privlači više pažnje svojom pojavom, ispadima i predstavama nego umjetničkim djelima, ali Dali se nije previše uzrujavao oko takvih glasina. Štoviše, počeo je još intenzivnije pridavati važnost snovima i spontanim slobodnim asocijacijama koje odgovaraju njegovim stvarnim strahovima (strah od skakavaca, mrava, muha, puževa i sl.) (Weyers, 2000).

Osim tema koje su Dalija okupirale zanimljiv je i način na koji ih je prikazivao, kako pišu Ruhrberg, i dr. (2005). Često je u tu svrhu koristio detaljistički naturalizam koji se ogleda i u njegovoj najpoznatijoj slici *Postojanost pamćenja* naslikanoj 1931. godine upravo tom minijaturističkom tehnikom. Umjetnik je tu sliku nazvao „rukom slikanom fotografijom snova“.

Razdoblje od 1934. do 1939. je razdoblje u kojemu Dali i dalje aktivno stvara svoja djela. Njegova djela u tom razdoblju prikazivala su stilsku sigurnost i zrelost što doprinosi većoj prihvaćenosti njegovih djela. U tom razdoblju u suradnji s Edwardom Jamesom stvara dva najpoznatija nadrealistička objekta sa simboličkom funkcijom – *Telefon sa slušalicom od jastoga* (1936.) i *Sofu u obliku usta Mae West* (1936./37.). Vezano za potonje djelo, Dali je prvo retuširajući fotografiju Mae West naslikao unutrašnjost cijelog stana koja uključuje i *Sofu u obliku usta Mae West*. Sama sofa je kasnije izvedena u nekoliko primjeraka (Weyers, 2000).

Slika 7. Salvador Dali, *Lice Mae West*, 1934./35., gvaš na novinskom papiru, 31 x 17 cm, The Art Institute of Chicago, Chicago.⁸

Slika 8. Salvador Dali, *Sofa u obliku usta Mae West*.⁹

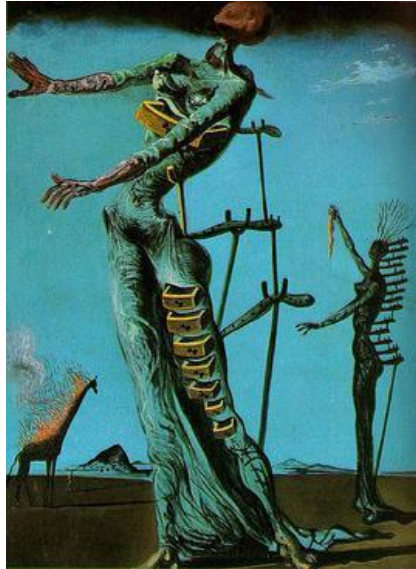
Dali je u tom razdoblju također slikao djela koja su puna motiva šalica i ladica. Prema Neretu (2006: 44) te ladice kao motivi simboliziraju „vrstu alegorije određene da prikaže izvjesna potiskivanja te da uđe u trag bezbrojnim narcisoidnim miomirisima kojima vonjaju naše ladice.“ *Plamteća žirafa*, *Antromorfni ormar s ladicama*, te *Venera milonska s ladicama* primjeri su takvih umjetničkih djela.

Mnoga djela nastala u tom razdoblju prikazuju i umjetnikov predosjećaj Španjolskog građanskog rata (Neret, 2006).

⁸ Ruhrberg, Schneckenburger, Fricke, Honnef, 2005. *Umjetnost 20. stoljeća*. Zagreb: Taschen/V.B.Z.

⁹ Izvor: Bojijmans, online: <https://www.boijmans.nl/en>

Slika 9. Salvador Dali, *Plamteća žirafa*, 1937., ulje na drvu, 35 x 27 cm, Kunstmuseum Basel, Basel.¹⁰

Nakon izbijanja Drugog svjetskog rata u Europi Dali stiže u Ameriku 1940. godine gdje živi do 1948. U Americi ga dočekuju kao uspješnog umjetnika i jako ga dobro prihvaćaju. Tu Dali slika društvene portrete, piše prvu autobiografiju (*Tajni život Salvadora Dalija*), izrađuje brojne ilustracije knjiga, scenografije, modne dizajne, ukrase za prozore, ogrlice i narukvice... Portrete ljudi iz visokog društva slikao je gotovo fotorealističkom preciznošću, a opet je bio sposoban transportirati takve vjerne prikaze u nadrealistički svijet snova. Također, u tom razdoblju, na njegovim djelima javljaju se naznake klasicizama i sakralni motivi. Ujedno je to vrijeme u kojem se Dali zbog raznih nesuglasica razilazi s Andreom Bretonom i većinom drugih nadrealista (Weyers, 2000).

Dalijeva sve veća otuđenost od starih prijatelja rezultirala je sve češćim putovanjima u Francusku (Pariz) i Španjolsku (Port Lligat) gdje je još 1930. godine kupio kuću. Ti njegovi *bijegovi* postajali su vidljivi i u njegovim djelima kao što su slike *Iskušenja sv. Antuna* (1946.) i *San prouzročen letom pčele oko nara, trenutak prije buđenja* (1944.) (Weyers, 2000).

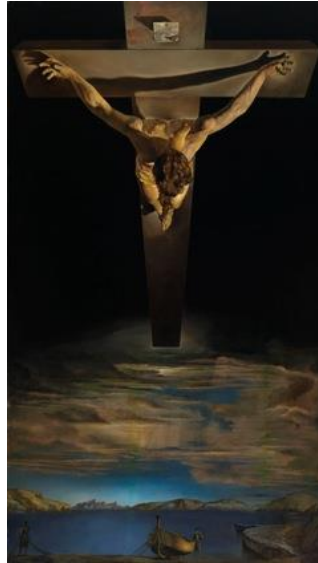
Nakon povratka iz Amerike 1948. godine Dali i Gala su ljeto provodili u Port Lligatu, jesen u Parizu, a zimu u New Yorku. Dali se u tom razdoblju bavi s nekoliko tema, uglavnom znanstvenim i religioznim. Što se tiče znanstvenih tema, sve ga više zanimaju lebdeći, gravitacijski motivi koji su ga počeli okupirati još ranije. Kako piše Neret (2006), oni su vidljivi u djelima *Ravnoteža pera*, *Dematerijalizacija nadomak Neronova nosa*, *Leda Atomica* (*Atomska Leda*) i drugima, slikama u kojima sve lebdi u prostoru te se ništa ne dodiruje, prikazujući ravnotežu energije između privlačnih i odbijajućih sila atoma. Religiozne teme se

---

¹⁰ Izvor: Wikipedia, online: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Burning_Giraffe

ogledaju u mnogim njegovim djelima kao što su *Isus sv. Ivana od Križa*, *Madonna iz Port Lligata*, *Isus na križu*, *Raspeće* i druge (Neret, 2006).

Weyers (2000) navodi kako 1951. godine Dali objavljuje *Mistični manifest* kojim je želio privući pozornost na sliku *Isus sv. Ivana od Križa*. To je ujedno i prva njegova slika Isusa kojega prikazuje iz neobične perspektive. Daljnje slike s motivima Isusa ostaju pomalo zagonetne, s time da su na njima jasno vidljive reference na poznata umjetnička djela iz razdoblja renesanse i drugih povijesnoumjetničkih razdoblja.

Slika 10. Salvador Dali, *Isus sv. Ivana od Križa*, 1951., ulje na platnu, 205 x 116 cm, Kelvingrove Art Gallery and Museum, Glasgow.¹¹

Šezdesetih i sedamdesetih godina Dali je i dalje vrlo produktivan, s time da sve češće eksperimentira s novim tehnikama, optikom, kombiniranjem različitih, već postojećih umjetničkih stilova dok se tematski sve više priklanja simbolizmu i povijesnim motivima. Od poznatijih djela u tom razdoblju može se izdvojiti *Lov na tune* koji je sinteza više različitih stilova: nadrealizma, poentilizma, ekspresionizma, apstrakcije, pop i op arta i psihodelične umjetnosti. Slika upućuje na koncept konačnog svijeta i svemira gdje se čitav svijet i svemir mogu sresti u određenoj točki (Neret, 2006).

---

¹¹ Izvor: Wikipedia, online: https://en.wikipedia.org/wiki/Christ_of_Saint_John_of_the_Cross

Slika 11. Salvador Dalí, *Lov na tune*, 1966./67. Ulje na platnu, privatna kolekcija.¹²

Sedamdesetih i osamdesetih godina Dalí je manje slikao budući da je bio zaposlen opremanjem svog muzeja u rodnom Figueresu. Medijska prisutnost učinila ga je popularnim u cijelom svijetu. Istovremeno je radio i na trodimenzionalnim slikama i hologramima koji su se tada počeli razvijati. Ovo je razdoblje i kada umire Gala te se Dalí šokiran tom viješću povlači sve više iz javnosti. Sedam godina kasnije, 1989. godine umire i Dalí od zatajenja srca u tornju *Galatea*, u muzeju u Figueresu. Poznatija djela iz tog razdoblja su slika *Dalí okrenut leđima* slika *Galu okrenutu leđima, ovjekovječenu pomoću šest virtualnih rožnica, koje provizorno reflektiraju sliku u šest stvarnih zrcala* koja nije dovršena i hologram *Pastir i sirena* (Weyers, 2000).

Uz slikarstvo važno je napomenuti kako se Dalí bavio i ilustracijama. Vrhunac bavljenja ilustratorskim radom doživljava 1934. godine kada ilustrira novo izdanje poetskog romana *Pjesme Maldorora* francuskog autora Comtea de Lautreamonta. Pedesetih i šezdesetih godina mnogi izdavači žele surađivati s Dalijem i to mu je bio unosan izvor prihoda. 1956. godine nakladnik Joseph Foret naručuje od Dalija litografije koje su poslužile kao ilustracije za roman *Don Quijote*. Kao izdavač je zaslužan i za objavljivanje Dalijevih ilustracija Danteove *Božanstvene komedije* (Weyers, 2000).

1962. u području ilustracije Dalí je surađivao još s izdavačem Pierrom Argiletom za čija je izdanja različitih autora izradio više ilustracija.

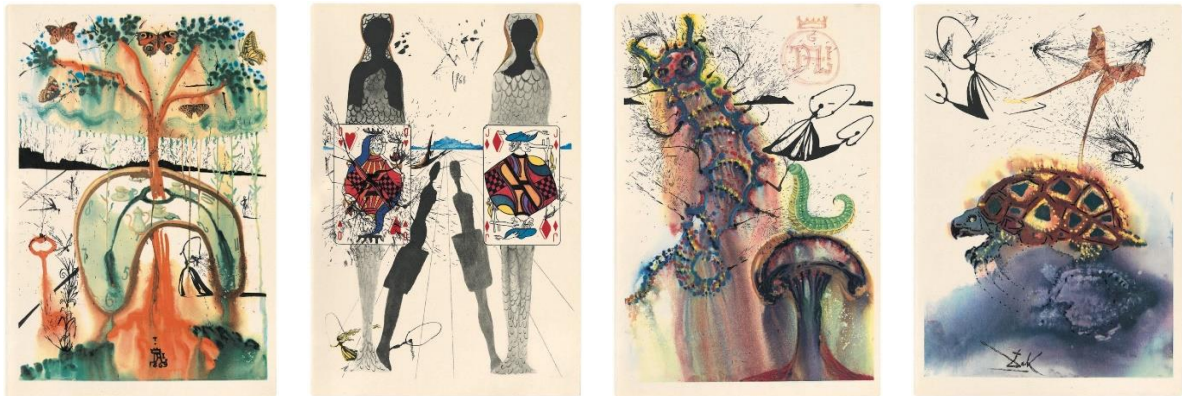
---

¹² Izvor: Wikipedia, online: https://en.wikipedia.org/wiki/Tuna_Fishing_%28painting%29

Slika 12. Salvador Dali, *Don Quijote i Sancho Panza* (ilustracija za Cervantesov *Don Quijote*), 1957., litografija, 41 x 32,5 cm, Museum of Fine Arts, Boston.¹³

Dali je izveo još ilustracije za ograničeno izdanje *Alise u zemlji čudesa* autora Lewisa Carrolla.¹⁴

Dalijeve Ilustracije za *Alisu u zemlji čudesa*.¹⁵

Osim ilustracijom, Dali se tijekom života nastavio baviti filmom, medijem u kojem je izveo neke od svojih kulturnih ranih radova poput *Andaluzijskog psa*. Za vrijeme boravka u Americi izrađuje tako skice za crtane filmove Walta Disneya i za scenografiju u filmu *Začarana* Alfreda Hitchcocka (Neret, 2006).

Scenografjom se bavio još i u kazalištu. Tako Dali 1939. godine zajedno sa španjolskim pjesnikom i dramatičarom Federicom Garcíom Lorcom izrađuje scenografiju za balet *Bacchanal*. Projekt je financirao Marakes de Cuevas, koreografirao Leonide Massine na Wagnerovu glazbu, a kostime je dizajnirala Coco Chanel. Kostimi nisu bili dovršeni

¹³ Izvor: Wayers F. (2000.) Salvador Dali. Cologne: Könemann.

¹⁴ Izvor: My modern met, online: <https://mymodernmet.com/salvador-dali-alice-in-wonderland/>

¹⁵ Izvor: My modern met, online: <https://mymodernmet.com/salvador-dali-alice-in-wonderland/>

neposredno prije premjere pa je jedna njujorška kostimografkinja improvizirala odjeću prema fotografijama poslanim iz Francuske (Weyers, 2000).

Dizajn kao područje je Daliju isto bilo privlačno. Neret (2006: 40-44) piše o Dalievoj suradnji s modnom dizajnericom Elsom Schiaparelli za koju izmišlja „sablaznjivo ružičastu“ boju presvlake za poznatu sofu u obliku usta Mae West o kojoj je prethodno u tekstu bilo riječi, a ona ubrzo postaje modni hit. Osim toga, dizajnira i šešire, kravate, jestive gumbice, te odjeću čiji su sastavni dijelovi bili jastozi i majoneza.

Još jedna od zanimljivosti, koja je gotovo nezaobilazna u djetinjstvu i dio je svakodnevnice, jest podatak da je Dali dizajnirao omot za Chupa Chups lizalice. Dali je taj dizajn skicirao na komadiću novina, inspirirajući se cvijetom tratinčice, i tako je 1969. godine nastao veseli dizajn koji je brzo postao popularan diljem svijeta. Iako je prije Dalija bilo pet različitih dizajna omota, njegov je zadržan do danas.¹⁶

Slika 13. Dalijeva skica Chupa Chups logotipa.¹⁷

Slika 14. Chupa Chups logotipovi s Dalijevim rješenjem kao posljednjim u nizu.¹⁸

Ono što je kontroverzno kod Dalijeve umjetnosti jest da mu je kontroverzno autorstvo. Brojna djela ljudi smatraju njegovima iako nisu. Primjer takvog djela je *Brod s jedrima leptira* koji je zapravo djelo iz 2000. godine, autora Vladimira Kusa pod nazivom *Departure of the Winged Ship (Polazak krilatog broda)*.¹⁹ Osim pojedinih slikarskih djela koja zbunjuju upitno je i autorstvo mnogih njegovih grafika, pa prilikom istraživanja Dalijevog umjetničkog opusa treba biti vrlo oprezan.

Taj problem autorstva možda i ne začuđuje toliko kada se zna koliko je Dali za života bio produktivan i koliko je svojom produktivnošću ostavio traga na druge umjetnike. Primjer

¹⁶ Izvor: Chupa Chups, ¡examen sorpresa de historia!, online: <https://chupachups.es/historia/>

¹⁷ Izvor: Chupa Chups, online: <https://www.chupachups.com/>

¹⁸ Izvor: Chupa Chups, online: <https://www.chupachups.com/>

¹⁹ Izvor: Newswire, online: <https://www.newswire.com/news/vladimir-kush-sets-the-record-straight-on-his-painting-departure-of-21192701>

takvih na koje je imao velik utjecaj su umjetnici pop arta poput Andya Warhola, Jaspera Johnsa, Claesa Oldenburga, Toma Wesselmana i drugih (Neret, 2006).

4. FORMALNE ANALIZE UMJETNIČKIH DJELA SALVADORA DALIJA

4.1. *Port Alguer*

Slika 15. Salvador Dali, *Port Alguer*, 1924., ulje na platnu, 100,5 x 100,5 cm, Dalí Theatre-Museum, Figueres.²⁰

Slika *Port Alguer* prikazuje žanr – scenu, grad Cadaqués u Španjolskoj. U lijevom kutu naslikane su dvije ženske figure koje nose zelene vrčeve na glavi i hodaju prema centru grada. Ovo djelo je samostalno (štefelajno), te su naglašene obrisne linije koje odvajaju plohe jedne od drugih. Na slici prevladavaju hladne boje plavih nijansi i neutralne blijede ružičaste nijanse te je uočljiv kontrast svijetlo - tamno. Perspektiva je geometrijska i uz tonsku modelaciju doprinosi stvaranju privida volumena i prostora na plohi. Na slici je vidljiv izvor svjetlost koji dolazi od gornjeg desnog dijela slike i stvara sjene na prikazanim građevinama i figurama žena. Djelo *Port Alguer* je Dali naslikao 1924. godine, a koristio je slikarsku tehniku ulje na platnu. Na njoj možemo vidjeti i utjecaj kubizma i impresionizma, odnosno mješavinu stilova i Dalijevo eksperimentiranje njima. Impresionističkim potezima su naslikani more i njegovi odrazi dok je slika u cjelini oblikovana kubistički, osobito kada se gleda prikaz građevina.

²⁰ Izvor: Dalí Theatre-Museum, 1974. *Port Alguer*. Salvador Dali. Figueres, online: <https://www.salvador-dali.org/en/museums/dali-theatre-museum-in-figueres/>

4.2. Postojanost pamćenja

Slika 16. Salvador Dali, *Postojanost pamćenja*, 1931., ulje na platnu, 24,1 x 33 cm. MoMA, New York.²¹

Postojanost pamćenja samostalna (štefelajna) je slika koja prikazuje četiri džepna sata razbacana u prostoru. Različitih su boja, oblika i veličina. Neobičajene dimenzije su posebno naglašene na satu koji stoji prebačen preko grane skoro iste veličine kao taj džepni sat. Jedini sat koji izgleda čvrsto u lijevom kutu slike prekriven je mravima koje Dali često prikazuje u svojim umjetničkim djelima, a na satu do se nalazi muha. Dali je imao fobiju od njih, a mravi i muhe su za Dalija bili simbol propadanja (Weyers, 2000). U prvom planu se nalazi neobična figura („bizarno stvorenje“) preko koje je prebačen rastopljeni sat (Farthing, 2015).

Djelo je vrlo kontrastno, izvedeno hladnim i toplim bojama. Jasnim linijama naglašene su granice između svijetlih i tamnih ploha dok slikarska tekstura sugerira kao da je riječ o posve glatkim površinama. Tonskom modelacijom dočaran je privid volumena i trodimenzionalnosti. Ako se fokusiramo samo na krajolik, izgleda kao da je vrijeme stalo, ništa se ne događa, sve je mirno i tiho. Dali inspiraciju za krajolik često pronalazi u rodnome kraju u Kataloniji pa se tako u pozadini nadzire obala u blizini Dalijeve doma u Port Lligatu (Farthing, 2015).

Ova Dalijeve slika posebna je još po nečemu o čemu je prethodno u tekstu bilo riječi, a to je minijaturistička tehnika slikanja. Naime, kada se gleda reprodukcija slike, ne originalna slika, teško je pretpostaviti kojih je dimenzija. U stvarnosti one su vrlo malene (24,1 x 33 cm) što je

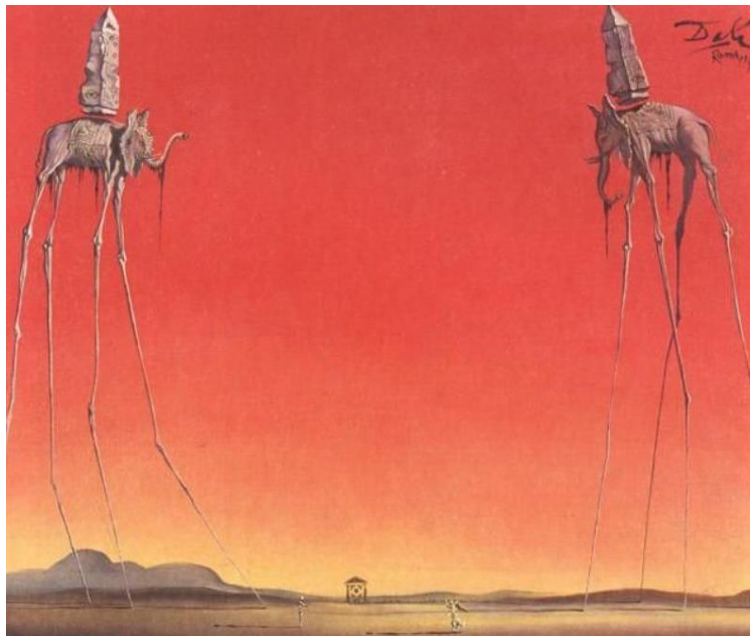
---

²¹ Izvor: The Museum of Modern Art, 2019. *The Persistence of Memory. Salvador Dali*. New York, online: <https://www.moma.org/>

čini još posebnijom u tehničkom smislu i podsjeća na to da značenje riječi "monumentalan" ne znači nužno i da je nešto velikih dimenzija.

Vezano za značenje slike postoje razne pretpostavke, a jedna od njih je da mekani satovi simboliziraju relativnost prostora i vremena, odnosno da je njima pokušao utjeloviti Einsteinovu Teoriju relativnosti, iako je on sam govorio kako su satovi proizašli iz promatranja Camembert sira koji se topio na suncu (Weyers, 2000). Promatrajući djelo pobuđuje se na neki način nelagodna atmosfera u kojoj se može osjetiti vrućina pustinje, iracionalna stvarnost koja je moguća samo u snovima i psihološka dubina koja otkriva unutarnji svijet autora.

4.3. *Slonovi*

Slika 17. Salvador Dalí, *Slonovi*, 1948., ulje na platnu, 49 x 60 cm, privatna kolekcija.²²

Slonovi je slika koja bi se tematski mogla opisati i kao pejzažna i kao slika s animalističkim prikazom.

Glavni fokus je na slonovima s jako dugačkim i tankim nogama. Slonovi su okrenuti jedan prema drugomu i na leđima nose obeliske. U njihovom podnožju su sitno prikazani ljudi i kućica u sredini. Cijeli je prizor smješten u nedefiniran vanjski prostor koji bi se svakako mogao opisati kao prirodni ambijent obilježen pustinjom, planinama, nebom i oblacima. Dojmu

---

²² Izvor: Salvador Dalí art gallery, online: <https://www.dali-gallery.com/galleries/paintings.html>

velikog vanjskog prostora doprinosi nisko smješten horizont dok visinu slonova u takvom okolišu potenciraju zaista male figure ljudi.

Djelo je samostalno (štafelajno), a kompozicija je vrlo uravnotežena. Tu uravnoteženost malo narušava kućica koja je pomaknuta blago ulijevo od sredine. Slonovi se nalaze lijevo i desno od sredine slike i protežu se vrha do dna slike.

Tamne boje slonova u kontrastu su sa toplo oslikanom pozadinom. Te boje pozadine dočaravaju vedru, toplu atmosferu. Također, zbog odabranih boja i njihove gradacije stvara se sugestija zalaska sunca, sve se doima mirno osim oblaka i ljudi koji su u pokretu.

Slika je naslikana slikarskom tehnikom ulje na platnu. Ulje je Dali na slici koristio na način na koji su ga koristili stari majstori renesanse. Potez uopće ne dolazi do izražaja i slikom vlada fina modelacija iz svjetlijih tonova u tamnije i obratno.

Što se tiče slonova kao motiva, i kod njih je primjetan utjecaj starijih umjetničkopovijesnih razdoblja, konkretno baroka, i to onog rimskog kojim je vladao Gian Lorenzo Bernini. Poznata je njegova skulptura slona s obeliskom koja se nalazi na rimskom trgu Piazza della Minerva.²³

Slika 18. Berninijeva javna skulptura s prikazom slona kako nosi obelisk.²⁴

---

²³Izvor: Comparative study ,online:

https://www.mrswainsartclass.com/uploads/2/5/4/1/25417466/comaprative_study.pdf

²⁴ Izvor: Wikipedeia, online: https://en.wikipedia.org/wiki/Elephant_and_Obelisk

5. POTICANJE DJECE NA KREATIVNO IZRAŽAVANJE

Budući da je Dali nadrealistički umjetnik osebnija karaktera, njegova umjetnost bi mogla na zabavan način, kroz promatranje, priču i raznovrsne likovne aktivnosti potaknuti dijete da se kreativno izražava u likovnosti jer malo dijete uči igrom, odnosno uči zabavom. Igra je prirodna djetetu i svako dijete iskazuje kreativnost na svoj način te uči na temelju toga.

Belamarić (1987) ističe kako je poželjno razgovarati o nečemu što su djeca spontano vidjela i doživjela u svojoj prošlosti. Na taj način aktivira se i učvršćuje njihovo sjećanje, odnosno čuva bogatstvo doživljavanja i znanja. Primjerice, ako su djeca već posjetila muzej, promatrala umjetničko djelo, možemo o tomu porazgovarati prije no što krenemo na konkretno promatranje djela određenog umjetnika. Osim toga, za poticanje razvoja kreativnosti bitnu ulogu imaju maštanje i ilustracije za koje je potrebna sloboda i poticaj bez ispravljanja jer ćemo na taj način ugaziti njihovu maštu.

Postoje brojne definicije i pristupi kreativnosti. Čudina-Obradović (1997) smatra da kreativnost ima dva značenja: kreativnost kao stvaralaštvo i kreativnost kao osobina ili skup osobina koje će omogućiti, potaknuti, izazvati kreativni produkt. Srića (2017) govori o kreativnom razmišljanju te da kreativnost možemo definirati i kao „proces generiranja ideja“. Takvim razmišljanjem koje se nadograđuje i mijenja doći ćemo do rješenja određenog problema. Zajednička definicija, oko koje se većina autora slaže, je da je kreativnost urođena sposobnost kojom pojedinac smišlja nešto inovativno, predlaže inovativna rješenja, ideje, teorije pri čemu je ta novina originalna. Kreativni pojedinac otvorenog je duha, originalan, kritičan, ima smisao za bitno i sl. (Škrbina, 2013).

Kada je riječ o kreativnosti u kontekstu likovnosti Slunjski (2014) govori o važnosti likovnog jezika kod djece kojim ona izražavaju svoje unutarnje biće, poimanje sebe i svijeta oko sebe i to na vrlo specifičan način. Likovnim jezikom djeca izražavaju svoja iskustva, doživljaje, znanja i razumijevanja.

Da bi se likovno izrazila na kreativan način, djeci treba kvalitetan poticaj. U suštini on može biti bilo što iz djetetove svakodnevice što ono otkriva promatranjem, dodiranjem, osluškivanjem, i što će ga onda potaknuti na eksperimentiranje likovnim tehnikama na način da će istraživati svojstva različitih materijala, njihove oblike, boje... (Balić Šimrak, 2020). Ipak, među tim podražajima posebno mjesto zauzima umjetničko djelo koje ne samo da dijete potiče na likovno izražavanje nego i kod njega razvija senzibilitet za likovnu umjetnost općenito.

6. NAČINI I METODE PROMATRANJA I ANALIZE UMJETNIČKOG DJELA

Peić (1978) piše da čitati u književnom smislu je isto što gledati i promatrati u likovnom. Tokom promatranja likovnih djela moramo imati osjećaj za crte, boju i oblik odnosno znati čitati likovni tekst. Emocionalna snaga linija, boja i oblika govori puno više nego motivi na likovnim djelima. Skromni motivi tako mogu imati snažni likovni tekst dok veliki i raskošni motivi ne moraju imati izražen veliki likovni tekst. Kada naučimo čitati likovni tekst i ovladamo likovnim jezikom i temeljnim odrednicama kroz povijest, možemo prijeći na analizu likovnih djela.

Slično o pristupu umjetničkom djelu razmišljaju i neki drugi autori, osobito starije generacije, jer se na taj način zaista može doći do vrlo sustavnih formalnih analiza likovnog djela, ali naravno da takav pristup treba prilagoditi i mijenjati kada su u pitanju djeca u predškolskim ustanovama.

Kako bi potakli djecu na promatranje, trebamo znati kako u njima pobuditi znatiželju. To možemo postići igrom prije, tijekom ili nakon promatranja djela. Pridavanje važnosti i pristup određenom djelu utječu na dječju emotivnost i aktivno sudjelovanje, a sadržaji i metode trebaju biti usklađeni s djetetovim razvojem i mogućnostima. Prilikom promatranja i analize potreban je kvalitetan razgovor, upoznavanje s nepoznatim elementima, poticanje na postavljanje pitanja, raspravu, zamišljanje, uspoređivanje, prisjećanje, određivanje, opisivanje.... Promatranjem se analizira likovno djelo, a nakon analize uočeni elementi likovnog jezika se sintetiziraju ponovnim sastavljanjem i kombiniranjem, ovaj put u dječjem likovnom radu. Ta veza između analize i sinteze koja je zapravo dječja reakcija na promatrano umjetničko djelo u obliku njihovih vlastitih likovnih radova je važna jer se umjetnost mora i doživjeti, osjetiti, ne samo analitički proučavati. Osim spomenutog važna je još posljednja etapa evaluacije kojom se djeca kritički osvrću na provedenu aktivnost (Petrač, 2015).

Petrač (2015) nadalje navodi sedam različitih načina i metoda promatranja i analiziranja umjetničkog djela koja se primjenjuju u radu s djecom i učenicima, a to su:

1. Promatranje i analiza prema tematskim, likovno-jezičnim i likovno-tehničkim sadržajima i stilskim odrednicama te razvijanje estetskih vrijednosti i stavova
2. Promatranje i analiza nakon vlastitog pokušaja oblikovanja sličnih likovno-jezičnih sadržaja iste teme
3. Promatranje i analiza nakon prethodnog opisa umjetničkog djela
4. Opisivanje umjetničkog djela nakon njegovog kratkog prikazivanja
5. Promatranje i analiza od cjeline prema detalju i od detalja prema cjelini
6. Promatranje i analiza od nejasnog prema jasnom

7. Usporedno promatranje i analiza umjetničkih djela.

Za potrebe istraživanja korištena je kombinacija promatranja i analize prema tematskim, likovno-jezičnim i likovno-tehničkim sadržajima i stilskim odrednicama te razvijanje estetskih vrijednosti i stavova te promatranje i analiza od cjeline prema detalju i od detalja prema cjelini za likovnu aktivnost *Postojanost pamćenja*, kombinacija promatranja i analize od cjeline prema detalju i od detalja prema cjelini te usporedno promatranje i analiza umjetničkih djela za likovnu aktivnost *Port Alguer*, te promatranje i analiza nakon prethodnog opisa umjetničkog djela za likovnu aktivnost *Slonovi*.

Spomenuto promatranje i analiza prema tematskim, likovno-jezičnim i likovno-tehničkim sadržajima i stilskim odrednicama te razvijanje estetskih vrijednosti i stavova odnosi se na vještinu promatranja koja se razvija postupno. Prije svega je potrebno upoznati djecu s osnovnim podacima o djelu i njegovu autoru, zatim se fokusiramo na promatranje, uočavanje i analizu tematskih i likovno-jezičnih sadržaja, promatranje i analizu likovnih tehnika i postupaka, stilsku analizu te razvijanje estetskih vrijednosti i stavova (Petrač, 2015).

Petrač (2015) nadalje ističe kako se promatranje i analiza od cjeline prema detalju i od detalja prema cjelini odnosi na način promatranja kojim se od cjeline promatranog djela ide ka izdvojenim detaljima i obratno.

Usporedno promatranje i analiza umjetničkih djela temelji se na usporedbi, traženju sličnosti i razlika između dvaju umjetničkih djela (Petrač, 2015).

Osim načina i metoda promatranja i analiziranja umjetničkog djela s djecom i učenicima Petrač (2015) ističe četiri vrste analize likovnog djela:

- Tematska analiza (ikonografska analiza)
- Likovno-jezična analiza
- Likovno-tehnička analiza
- Stilaska analiza

Tematskom analizom se određuje i opisuje motiv slike. Tema može biti religiozna i svjetovna, a ako je riječ o temi kompleksnijeg sadržaja, tada se tema određuje stupnjevito. Likovno-jezičnom analizom uočavaju se i prepoznaju likovno-jezični sadržaji te likovni i kompozicijski elementi crteža, slike, kipa, građevine... Likovno tehničkom analizom prepoznaju se likovne tehnike i postupci, a stilskom analizom iščitavamo likovni govor određenog razdoblja, stila, pravca, skupine umjetnika ili pojedinog umjetnika (Petrač, 2015).

U istraživanju su odrađene sve četiri analize (tematska, likovno-jezična, likovno-tehnička i stilaska).

7. PRAKTIČNO ISTRAŽIVANJE

7.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je osmisliti i realizirati likovne aktivnosti za djecu potaknute slikama Salvadora Dalija u svrhu razvijanja njihove kreativnosti u kontekstu dječjeg likovnog stvaralaštva.

7.2. Problem istraživanja

Problem ovog istraživanja je na koji način potaknuti djecu na kreativno izražavanje pomoću umjetničkih djela Salvadora Dalija kao poticaja.

7.3. Sudionici istraživanja

U ovom istraživanju i provedenim aktivnostima sudjelovala su djeca mješovite skupine Dječjeg vrtića Radost, Područnog objekta Voštarnica u dobi 4-6 godina za prve dvije aktivnosti i skupina djece u dobi 6-7 godina za posljednju aktivnost. Aktivnosti su provedene kroz svibanj i lipanj 2023. godine.

7.4. Opis istraživanja

Provedene tri likovne aktivnosti inspirirane su umjetničkim djelima i pričom o slikaru Salvadoru Daliju. Svaka slika analizirana je zasebno u razmaku od par tjedana. Tokom uvodne motivacije i prevedene priče sa engleskog jezika *Just Being Dalí* autorice Amy Guglielmo i ilustratorice Brett Helquist, djeca su za prve dvije aktivnosti promatrala i komentirala umjetnička djela, a potom realizirala svoje likovne radove. Za posljednju aktivnost djeca su nakon opisa i realizacije radova promatrala i analizirala sliku. Izabrane su tri slike za promatranje: *Postojanost pamćenja*, *Port Alguer* i *Slonovi*.

Za sliku *Postojanost pamćenja* obrađeni su pojmovi površine u skulpturi, odnos prostora i volumena i pojam kadra u fotografiji koji smo na kraju primijenili kada su radovi bili gotovi. Aktivnošću *Port Alguer* nastojala sam usmjeriti pažnju djece na prikazanu crkvu. Istražili smo elemente arhitekture, smještaj u prostoru, osobni stil prikazivanja, odnosno usporedili smo

način na koji je Dali prikazao crkvu, kako ona zapravo izgleda i kako je drugi umjetnici prikazuju.

U aktivnosti *Slonovi* djeca su na temelju opisa slike pretvarala taj verbalni opis u likovni izričaj. Naglasak je stavljen na opis neobičnih slonova kao glavnim motivima slike.

Za izvođenje aktivnosti i realizaciju radova nakon promatranja za sve tri aktivnosti korištene su crtačke i kiparske tehnike – flomasteri, filc i didaktički neoblikovan materijal (razne kartonske kutijice, role od papira, drveni štapići i ambalaža.)

7.5. Metodologija istraživanja

Istraživanje je kvalitativno. Korištena je deskriptivna metoda u teorijskom dijelu, dok su u praktičnom dijelu korištene likovne metode; osmišljavanje i realizacija likovnih aktivnosti te interpretacija dječjih likovnih radova kao materijalnih rezultata tih aktivnosti.

7.6. Dobrobiti po razvojnim područjima u odnosu na izabrane aktivnosti

Prema *Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* koji ističe Slunjski i dr. (Narodne novine, broj 10/97, 107/07 i 94/13, 2014) izdvojene su ove dobrobiti u odnosu na izabrane aktivnosti:

Osobna, emocionalna i tjelesna dobrobit

- razvoj motoričkih vještina
- razvoj koordinacije i ravnoteže pri pokretima i kretanju
- razvoj fine motorike
- uživanje u različitim interakcijama i aktivnostima
- otvorenost djeteta prema svijetu oko sebe i prema novim iskustvima
- samopoštovanje i samosvijest djeteta
- spremnost djeteta na donošenje odluka koje se odnose na njegove aktivnosti
- razvoj samostalnosti mišljenja i djelovanja
- inicijativnost i inovativnost djeteta
- promišljanje i samoprocjena vlastitih aktivnosti i postignuća

Obrazovna dobrobit

- stvaranje i zastupanje novih ideja

- identifikaciju različitih izvora učenja i njihovu raznovrsnu primjenu
- visoka uključenost djeteta u odgojno-obrazovne aktivnosti (zaokupljenost)
- samoprocjena djeteta u području učenja
- uspješno funkcioniranje i razvijanje osobnih potencijala (spoznajnih, umjetničkih, motoričkih...)
- radoznalost i inicijativnost djeteta
- kreativnost, stvaralački potencijal djeteta
- percepcija sebe kao osobe koja može i voli učiti
- otkrivanje radosti i korisnosti učenja

Socijalna dobrobit

- razumijevanje i prihvaćanje drugih i njihovih različitosti
- usklađenost s obrascima, pravilima, normama i zahtjevima socijalne grupe/zajednice
- osjećaj prihvaćenosti i pripadanja
- percepciju sebe kao člana zajednice koji ima priliku i mogućnosti pružanja doprinosa zajednici
- zajedničko (usklađeno) djelovanje djeteta s drugima (djecom i odraslima)
- etičnost, solidarnost i tolerancija djeteta u komunikaciji s drugima
- percepciju sebe kao važnog dijela zajednice/okruženja

7.7.Likovna aktivnost – *Postojanost pamćenja*

Podaci o aktivnosti:

Likovno područje: slikarstvo, kiparstvo

Umjetničko djelo kao poticaj: Salvador Dali, *Postojanost pamćenja*, ulje na platnu, 1931.

Metode u pristupu umjetničkom djelu u motivaciji: promatranje i analiza prema tematskim, likovno-jezičnim i likovno-tehničkim sadržajima i stilskim odrednicama te razvijanje estetskih vrijednosti i stavova, promatranje i analiza od cjeline prema detalju i od detalja prema cjelini

Motiv likovnog zadatka: sat

Likovna tehnika: filc

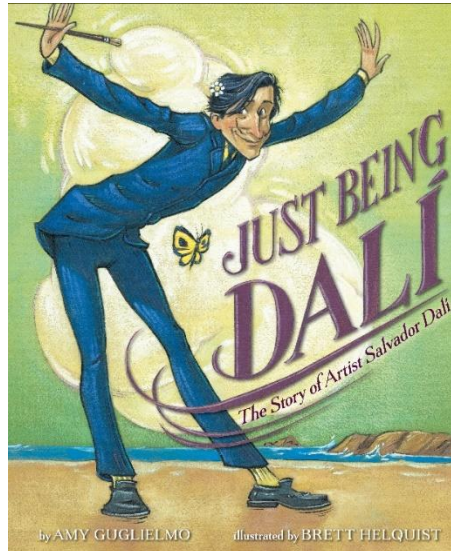
Likovno-tehnička sredstva: filc, škarice, univerzalno ljepilo

Oblik rada u realizaciji likovnog zadatka: individualni

Opis aktivnosti:

Provedena aktivnost sastojala se od uvodne motivacije, realizacije likovnog zadatka i evaluacije. Za uvodnu motivaciju akrilnim bojama naslikala sam portret Salvadora Dalija na platnu te su se djeca upoznala s umjetnikom kroz prevedenu priču sa engleskog na hrvatski (*Just Being Dalí* autorice Amy Guglielmo i ilustratorice Brett Helquis).

Slika 19. Naslovnica slikovnice *Just being Dalí*.²⁵

Slikovnicu sam malo preoblikovala i prilagodila uzrastu djece, a zatim ih upoznala s osnovnim podacima o djelu. Potom sam krenula u interakciju i djeci pokazala reprodukciju Dalijeve slike *Postojanost Pamćenja* i materijale koje ćemo koristiti za aktivnost. Također sam izdvojila detalje satova i „bijelog lika“ koji izgleda kao da spava i preko kojeg je prebačen sat.

Prilikom promatranja i analize likovnog djela postavila sam im pitanja što vide na slici (nabrajanje svih prepoznatljivih elementa), gdje se što nalazi, što je što na slici, koji je odnos između likova, radnje, predmeta...) – tematska analiza. U likovno-jezičnoj analizi metodom razgovora raspravljali smo o mogućnostima preobrazbe naslikanih satova u mekani kiparski materijal kao što je filc. Uz pomoć slike su pokušali zamisliti kako bi njihovi satovi izgledali od filca, opipavali su filc i njegovu teksturu, promatrali smo i kakvo bi to bilo kiparsko djelo (samostalno, vezano uz arhitekturu, predmet), koji su to elementi forme (odnos volumena i prostora, ispupčeno-udubljena masa...), kakva je ploha (ravna, zakrivljena...), kakva je površina – plastička tekstura, kakvi bi bili njihovi satovi, kojih su boja na slici i kojim bojama bi ih oni prikazali, kako su posloženi motivi na slici i kako bi oni rasporedili svoje satove, što

---

²⁵ Izvor: Penguin books, *Just being Dalí*, online: <https://www.penguin.co.uk/>

ti satovi simboliziraju, kakvim bi bojama oni prikazali satove, na koje površine bi ih oni stavili, kakvi su oblici... Zatim smo kod likovno-tehničke analize porazgovarali o likovnim tehnikama i postupcima, a stilske analize sam se dotakla kroz priču tako da sam im još samo kratko ponovila pojedinosti o stilskim obilježjima umjetničkog djela, na način da je njima razumljivo. Na kraju, kako Petrač (2015) vezano za tu metodu navodi važnost razvoja estetskih stavova i vrijednosti, djeca su još izrazila svoje osobne stavove prema likovnom djelu.

Likovni zadatak je najavljen tako što su djeca zamislila svoje satove, različitih boja, oblika... Razmislili su i o površini na kojoj svoj sat žele fotografirati. Vezano za dokumentaciju likovnih radova obradili smo i pojam kadra na način da je svako dijete imalo priliku fotografirati svoj rad. Na kraju aktivnosti kratko smo se zajednički osvrnuli na realizirano.

Tijek aktivnosti:

Prije razgovora o djelu aktivnost je započeta postavljenjem slijedećih pitanja:

- Djeco, znate li što je slika, a što kip?
- Tko je slikar, a tko kipar?
- Jeste li kada posjetili muzej, izložbu...?

Potom smo krenuli na opis djela postavljanjem idućih pitanja:

- Što sve vidite na slici?
- Koje elemente prepoznajete?
- Koje boje vidite i kakve su one?
- Ima li puno boja na slici?
- Jesu li svijetle ili tamne?
- Koje boje bi vi koristili za izradu svojih satova?

Zatim smo porazgovarali o linijama, površinama, svjetlu i sjeni:

- Djeco, znate li što dijeli plohe?
- Kakve su crte?
- Djeco, kakva vam izgleda površina na slici?
- Izgleda li glatko ili hrapavo?

Potom je djeci dan filc kako bi ga opipali i njegovu površinu usporedili s površinom na slici:

- Kakav je filc materijal? Je li njegova površina glatka ili hrapava?
- Kakvo je svjetlo?
- Izgleda li vam djelo tamno ili svijetlo?
- Od kuda dolazi svjetlo na slici?

Na samom kraju uvodne motivacije djeca su izrazila vlastiti stav o umjetničkom djelu.

Djeca su odmah shvatila da se na reprodukciji slike nalaze četiri sata razbacana u prostoru, a dječak 1 iz skupine je rekao da: „ti satovi izgledaju kao da su otopljeni“ što je bilo izvrsno zapažanje. Budući da su satovi otopljeni pitala sam ih što misle kakvo je vrijeme, gdje se ti satovi nalaze?

Djevojčica 1: „Pa izgleda jako vruće, možda u pustinji!“

Djevojčica 2: „Baš su i različitih boja“

Upitala sam koje to sve boje vide, jesu li boje za njih tople ili hladne, te su krenuli s nabranjem.

Dječak 2 je rekao da bi on napravio još šareniji sat jer mu na reprodukciji i nema tako puno boja. Djevojčica 2 je opazila i „bijelog lika“ koji spava.

Upitala je: „A što je to bijelo na slici preko čega je sat?“

Pohvalila sam njeno opažanje te sam postavila pitanje što oni misle da je to, također sam im prikazala veći izdvojeni detalj lika.

Dječak 3: „Pa meni izgleda kao neka životinja, ali baš je čudna.“

Djevojčica 3: „Meni izgleda kao patka.“

Dječak 4: „Da i meni izgleda kao neka životinja.“

Još dubljim promatranjem i izdvajanjem dijelova čak su uspjeli opaziti trepavice i „zatvoreno oko“. Kako bih povezala to sa satovima postavljeno im je slijedeće pitanje: „A sjećate li se možda iz priče što je to Dali volio slikati, što je to on naslikao na ovoj slici, što bi ti satovi mogli predstavljati?“

Dječak 5: „Vrijeme!“

A zašto je prikazao ovog lika kako spava, što mislite?“

Dječak 1.: „Jer je vrijeme spavanja.“

Produblivanjem teme dječak 3 je rekao da to njemu izgledaju kao nekakvi snovi.

Daljnjom analizom zapazili su da satovi izgledaju glatko kao i površine na kojima se nalaze. Zatim je svako dijete imalo priliku opipati filc koji sam donijela i djeca su opazila da je filc gladak materijal baš poput satova. Kratko smo obradili i pojam kadra koji su na kraju aktivnosti primijenili.

Tokom aktivnosti pratila sam djecu te mijenjala uloge odgojitelja ovisno o situacijama. Pozitivno su reagirali na umjetnička djela, materijale i aktivnost u centru.

Dječji likovni radovi

Slika 20. Dječak (6 godina).

Slika 21. Dječak (6 godina).

Slika 22. Djevojčica (6 godina).

Slika 23. Dječak (7 godina).

Slika 24. Dječak (7 godina).

Slika 25. Dječak (7 godina).

Slika 26. Dječak (6 godina).

Slika 27. Djevojčica (6 godina).

Interpretacija dječjih likovnih radova:

Većina djece je ovom aktivnošću pokušavala dočarati otopljene satove inspirirane reprodukcijom. Te „otopljene satove“ prikazali su tako što su prvo primijetili oblik sata koji je okrugao, ali izdužen („kao da se topi“) te da su mu kazaljke pričvršćene za sredinu. Neki su izrezali simetričniji oblik, a neki su namjerno htjeli nepravilniji.

Nadalje, na fotografijama možemo primijetiti da su satove poneka djeca obogatila detaljima poput brojeva ili oznaka za brojeve. Neki su flomasterom nacrtali kazaljke, brojeve ili oznake za brojeve, a neki su ih izrezali iz filca.

Osim kompozicije, većina djece je koristila boju kao funkcionalni likovni element (element koji čini razliku između različitih dijelova sata). Također je prije aktivnosti naglašeno poželjno korištenje dviju boja. Ipak, neka djeca su odstupila od toga što je opet rezultiralo zanimljivim rezultatima. Svako je dijete odabralo dvije boje osim dječaka (Slika 26) koji je koristio čak tri boje (crnu, bijelu i crvenu) i djevojčice koja je koristila jednu boju u cijelosti (Slika 27).

Pošto je djevojčica koristila i sličnu boju pozadine za fotografiranje svoga sata, sat izgleda zakamuflirano. Ona je za svoj sat odabrala plohu na kojoj će sat stajati ravno kao i još jedan dječak (Slika 26). Većina ih se ipak odlučila prikazati sat „kao se prelijeva“ niz plohu.

Zanimljivo je i kako su kadrirali svoje satove. Prilikom fotografiranja pazili su da je fokus na satu u središtu fotografije te da je jasno gdje se nalazi. Neki su čak koristili zoom opciju, a jedan se dječak (Slika 24) za svoj kadar se popeo na stolicu kako bi sat fotografirao na vrhu kartonske jelke.

7.8. LIKOVNA AKTIVNOST – *Port Alguer*

Podaci o aktivnosti:

Likovno područje: slikarstvo, kiparstvo

Umjetničko djelo kao poticaj: Salvador Dali, *Port Alguer*, ulje na platnu, 1924.

Metode u pristupu umjetničkom djelu u motivaciji: promatranje i analiza prema tematskim, likovno-jezičnim i likovno-tehničkim sadržajima i stilskim odrednicama te razvijanje estetskih vrijednosti i stavova te promatranje i analiza od cjeline prema detalju i od detalja prema cjelini i usporedno promatranje i analiza umjetničkih djela.

Motiv likovnog zadatka: crkva

Likovna tehnika: Didaktički neoblikovan materijal

Likovno-tehnička sredstva: kartonske kutijice, role papira, drvofox, krep traka, ljepenka, drveni štapići, štapići za ražnjiće

Oblik rada u realizaciji likovnog zadatka: individualni

Opis aktivnosti:

Prije no što smo krenuli na promatranje i analizu likovnog djela prisjetili smo se priče o Daliju i reprodukcije slike koju smo gledali prošli put. Potom je djeci bila prikazana slika *Port Alguer*. Za analizu sjeli su u krug oko njezine reprodukcije. Fokus je bio na crkvi kao izdvojenom detalju te su s djecom obrađeni elementi arhitekture, smještaja u prostoru, usporedili smo način promatranja trodimenzionalnosti i dvodimenzionalnosti.

Slika 28. Salvador Dali, *Port Alguer*, izdvojen detalj crkve.²⁶

²⁶ Izvor: Dalí Theatre-Museum, 1974. *Port Alguer*. Salvador Dali. Figueres, online: <https://www.salvador-dali.org/en/museums/dali-theatre-museum-in-figueres/>

Na promatranje i analizu smo krenuli tako što su djeci postavljena slijedeća pitanja: „Što vidite na slici? Koje građevine su sve prikazane? Kakve su boje? gdje je smještena slika? Kakve su plohe?...“ Zatim smo se fokusirali na crkvu i načine na koji su je naslikali drugi slikari. Usporedili smo detalj prikaza crkve *Santa Maria* umjetnika Salvadora Dalija i Aldera Bernda te način na koji bi djeca izgradila crkvu od ponuđenih materijala. Dakle, uspoređen je isti motiv prikaza. Djeca su zapazila da unatoč istom motivu, stil i način prikazivanja su potpuno drugačiji (kolorističko izražavanje, kompozicija, kontrasti, linije, izgled površine...).

Slika 29. Prikaz crkve kod Dalija.²⁷

Slika 30. Prikaz crkve na slici Aldera Bernda.²⁸

Također su prikazane i fotografije crkve. Tu smo popričali o tome što sve vide na crkvi, koje elemente, kakve je crkva boje, kakva je njena površina, kako promatramo građevinu, a kako sliku, kako bi oni napravili svoju crkvu od didaktički neoblikovanog materijala, koje elemente bi sadržavala...

---

²⁷ Izvor: Dalí Theatre-Museum, 1974. *Port Alguer*. Salvador Dali. Figueres, online: <https://www.salvador-dali.org/en/museums/dali-theatre-museum-in-figueres/>

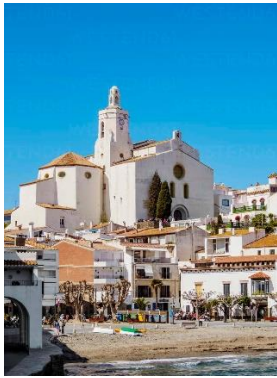
²⁸ Izvor: Dalí Theatre-Museum, 1974. *Port Alguer*. Salvador Dali. Figueres, online: <https://www.salvador-dali.org/en/museums/dali-theatre-museum-in-figueres/>

Slika 31. Fotografija crkve Santa Maria u Port Algueru.²⁹

Slika 32. Fotografija crkve Santa Maria u Port Algueru.³⁰

Slika 33. Fotografija crkve Santa Maria u Port Algueru.³¹

Slika 34. Fotografija crkve Santa Maria u Port Algueru.³²

Zadatak je najavljen tako što su djeca zamislila izgled svoje crkve i njenu realizaciju.

Tijek aktivnosti:

Uvodnu motivaciju započela sam pitanjem: „Sjećate li se o komu smo pričali prošli puta?“

Djeca: „Daaaa!“

O komu?

Dječak 1: „O umjetniku.“

Jeste li zapamtili kako se zove?

Dječak 2: „Ne, predugo mu je bilo ime.“

Djevojčica 1: „Da, ali bilo je i ono kraće, nešto kao Dali.“

---

²⁹ Mapcarta, online: <https://mapcarta.com/25260274>

³⁰ Catalunya, online: <https://www.catalunya.com/>

³¹ Alamy, online: <https://www.alamy.com/>

³² Somsgrandos, online: <https://www.somsgranados.com/>

Popričali smo i prisjetili se još pojedinosti o Dalijevom životu, njegovoj slici (*Postojanost pamćenja*) i provedenoj aktivnosti. Zatim sam djeci prikazala reprodukciju Dalijeve slike „Port Alguer“ i odmah su zaključila da je to također naslikao Dali.

Krenuli su odmah sami s pitanjem i odgovorima: „A gdje se to nalazi?“

Bez mog poticaja krenula je međusobna rasprava.

Dječak 2: „Je li to sv. Donat?“

Dječak 1: „Ili grad Osijek?“

Pokušajte još jednom pogledati, prisjetite se gdje je Salvador Dali živio.

Dječak 3: „U Engleskoj!“

Dječak 4: „U Španjolskoj!“

Dječak 1: „Ajme a da, u priči je bio spomenut Madrid.“

Tako smo došli do zaključka da se radi o jednom drugom Španjolskom gradiću pokraj mora.

Djeca su krenula nabrajati što sve vide na slici.

Djevojčica 2 je u lijevom rubu slike odmah primijetila žene s vrčevima. Također su primijetili puno zgrada i more, a dječak 2 je među građevinama zapazio crkvu.

Prokomentirali smo i boje, način na koji gledamo građevinu, oblike, površine... Zatim sam izdvojila fotografiju crkve Santa Maria de Cadaqués. Promotri smo fotografije crkve sa svih strana i njene arhitektonske elemente te tako obradili pojmove ispred, iza, sa strane, gore, dolje... Usporedili smo Dalijev stil slikanja crkve i reprodukciju slika kako su ju prikazali drugi umjetnici.

Dječak 5.: „Malo čudno su je prikazali, kao da nije ista.“

Kako bi ju ti prikazao, kako bi ju napravio od kutija koje su u centru?

Dječak 5: „Crkva koju ću ja izgraditi imat će velik toranj.“

Djevojčica 3: „A ja bih je obojala flomasterima, volim kada ima puno boja.“

Dječak 1: „Ja želim izgraditi baš takvu.“

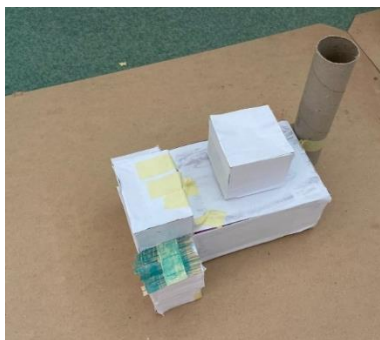
Dječak 6: „Ja još ne znam, razmislit ću kada budem gradio.“

Spontano smo došli i do muzeja i da se tamo nalaze prava umjetnička djela, popričali smo i o tomu jesu li oni kada posjetili muzej, koliko često posjećuju muzeje, izložbe.

Dječji likovni radovi:

Slika 35. Dječak (6 godina), *Crkva sa drvenim krovom i zvonikom.*

Slika 36. Dječak (6 godina),
Neobična crkva.

Slika 37. Dječak (6 godina),
Crkva sa jako visokim zvonikom.

Slika 38. Djevojčica (7 godina),
Šarena crkva.

Slika 39. Dječak (7 godina),
Crkva u Španjolskoj.

Interpretacija dječjih likovnih radova:

Djeca su ovom aktivnošću nastojala prikazati crkvu kao izdvojen detalj s reprodukcije. Posebnu pažnju većina djece je pridala zvoniku, samo jedna djevojčica (Slika 38) gradi crkvu bez zvonika. Što se tiče oblika, odabrali su kocke, kvadre, valjke, piramide... Neka djeca su zadržala izvorne oblike ambalaže, a neki su rezanjem napravili oblike po želji. Od materijala, većina djece je koristila kartonske kutije i role papira za izradu makete crkve dok je dječak (Slika 35) izgradio „crkvu sa drvenim krovom“. On se najdulje zadržao u centru pažljivo lijepeći jedan po jedan drveni štapić.

Kada govorimo o boji, svi ostavljaju materijal kakav je osim djevojčice sa „šarenom crkvom“ koja je crkvu flomasterima detaljno ukasila i dječaka koji je jednobojno oslikao gornji drveni element na crkvi. Jedna je crkva (Slika 37) izgrađena od strane dječaka koji je dosta promišljao o ravnoteži zvonika. Zvonik kojeg je on izgradio je teži i veći od ostalih dijelova crkve pa se dosjetio da bi mogao koristiti veliki drveni štap za potporu. Na kraju je želio da sva djeca stanu pokraj zvonika kako bi usporedio premašuje li zvonik njihovu visinu.

7.9. LIKOVNA AKTIVNOST – *Slonovi*

Podaci o aktivnosti:

Likovno područje: crtanje

Umjetničko djelo kao poticaj: Salvador Dali, *Slonovi*, ulje na platnu, 1948.

Metode u pristupu umjetničkom djelu u motivaciji: Promatranje i analiza nakon prethodnog opisa umjetničkog djela

Motiv likovnog zadatka: slonovi

Likovna tehnika: flomasteri

Likovno-tehnička sredstva: bijeli papir, flomasteri

Oblik rada u realizaciji likovnog zadatka: individualni

Opis aktivnosti:

Posljednja aktivnost razlikuje se od prethodnih dvije po metodi promatranja i analize slike koje su uslijedile nakon opisa umjetničkog djela. Ova je aktivnost od prve dvije različita i stoga što nije provedena u vrtićkoj skupini nego s djecom predškolske dobi nevezano za prostor predškolske ustanove. Djevojčicama 1 i 2 koje su sestre, opisivala sam sliku istovremeno, a djevojčici 3 zasebno kao i dječacima 1 i 2. Verbalnim opisom sam djeci opisala Dalijeve *Slonove* pri čemu su me ona pažljivo slušala i pratila opise. Djelo sam opisivala na način da sam im postupno riječima dočaravala jedan po jedan motiv na slici. Djeci je dano svo potrebno vrijeme za crtanje i razmišljanje o smještaju motiva na slici. Budući da je djelo uključivalo suprotnosti i prostorne orijentacije bilo je malih poteškoća. Također, neki pojmovi nisu bili jasni zbog čega bismo povremeno zastali kako bih pojasnila djetetu o čemu se radi.

Tijek aktivnosti:

Držeći reprodukciju u ruci, slika sam opisala na slijedeći način:

„Slika prikazuje dva slona koji gledaju jedan prema drugome i imaju jako jako visoke i tanke noge. Nalaze se u pustinji i nose tornjeve na leđima. Pokraj njih se nalaze dva čovjeka koji izgledaju jako malo nasuprot slonova. Između ljudi u pozadini se nalazi i mala kućica.“

Tijekom opisa nisam spominjala boje.

Razgovor s djevojčicama 1 i 2:

Djevojčica 1: „Jesu li slonovi i ljudi iste boje?“

Nakon odgovora da jesu rekla je da će ih obojiti u sivu boju.

Djevojčica 2: „A što je to toranj?“

Djevojčica 1: „Ajme pa kako to ne znaš, ono visoko kao neka zgrada.“

Djevojčica 2: „Aha, dobro nacrtat ću onda i puno prozora.“

Iako je rečeno kako su na slici prikazana samo dva čovjeka, djevojčica 1 crta više ljudi (prijatelje) koji im prave društvo.

Kada su djevojčice ugledale sliku djevojčica 1 komentira kako su lijepe boje poput zalaska, a djevojčica 2 pita: „Pa kako oni uopće mogu tako stajati na tim tankim nogama?“

Razgovor s djevojčicom 3:

Djevojčica 3 pažljivo sluša opis slike i svi pojmovi su joj jasni. Također djevojčica ima jako dobru prostornu orijentaciju i razlikuje suprotnosti. U radu s ovom djevojčicom nije bilo potrebno zastati i pojašnjavati pojmove, te rad nastaje relativno brzo. Crtajući primjećujem da djevojčica ima jako dobro razvijenu finu motoriku. Između ostalog, djevojčica često crta u slobodno vrijeme i malo je sramežljivija pa su većinom njeni odgovori kraći. Kada joj pokazujem reprodukciju djevojčica se osmjehuje i govori: „Joj pa te noge su stvarno tako dugačke.“

Razgovor s dječakom 1:

Nakon opisa slonova dječak 1 potvrdno kima glavom pažljivo slušajući opis. Tokom opisa više puta su naglašene jako duge i tanke noge i da slonovi gledaju jedan prema drugomu. Dječak 1 crtajući slona ponavlja: „Jako duge noge i gledaju jedni u druge.“

Zanimljiv je način na koji se dječak dosjetio da bi jedan slon mogao biti veći, a jedan manji. To se dogodilo na način da je dječak prvo nacrtao većeg slona po sredini slike, a onda se dosjetio: „joj pa rekla si da su dva slona na slici, ali nema veze mogu nacrtati i manjeg tu, bebu slona, stat će.“

Iako je „beba slon“ okrenut od „mame“, dječak govori kako gledaju jedni u drugog. Na leđima kaže da im crta „vodotoranj“ iako me osobno izgledom podsjeća na Eiffelov toranj. Pustinju dočarava ravnijim linijama, te od likova crta „tatu i kći“ koji mašu jedni drugima, a u pozadini se nalazi „kućica za njihovog psa.“

Ovaj dječak je bio jako fokusiran i strpljiv prilikom crtanja. Dok je slikao pazio je da tokom rada bojom ne prelazi obrise slonova.

Dječak je nakon što je nacrtao crtež ispričao cijelu priču:

„Nacrtao sam slonove sa ovim (pokazuje na kljove) i napravio sam vodotoranj. Ovo je slon i mali slončić i tu je jedan tata koji je spasio svoju djevojčicu od slonova. A tata ima i kostim superheroja da može letjeti visoko iz kuće. Kućica je tu gore i ona je premala. Tu živi jedan pas. On je mali, baš baš mali, ma skroz je mali! Mali je da stane u kućicu i on je njihov pas. On je izašao iz kućice i počeo je lajati na slonove, jako je trčao i skočio na njega jer je spašavao djevojčicu.“

Dječak je ovaj rad crtao čak tridesetak minuta i bio je motiviran tokom cijele aktivnosti.

Kada je dječak 1 vidio sliku trebalo mu je malo vremena da shvati da su „tanke grančice“ zapravo noge od slonova.

Razgovor s dječakom 2:

Dječak 2 kao i djevojčica 3 ima jako dobro razvijenu prostornu orijentaciju i svi pojmovi su mu jasni. Malo smo zastali na dijelu kada sam rekla da slonovi imaju tornjeve na leđima, nije mu bilo jasno kako mogu nositi te tornjeve i kako su točno smješteni. Rekla sam kako ti tornjevi zapravo malo lebde iznad njih što možemo vidjeti da je dječak 2 i nacrtao. Dječak je odlučio oslikati cijeli crtež šarenim bojama, a slonove prikazuje kao plave. Rekao je kako slonovi čuvaju ljude koji se brinu o njima.

Nakon prikazane reprodukcije dječak 2 je najprije komentirao kako je on oslikao crtež s puno više boja te da bi i na reprodukciju dodao još koju.

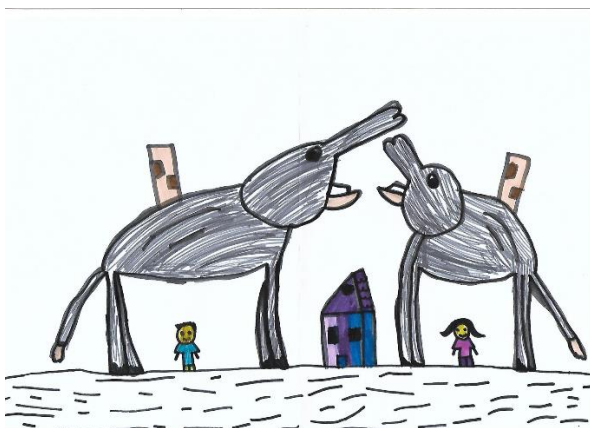
Dječji likovni radovi:

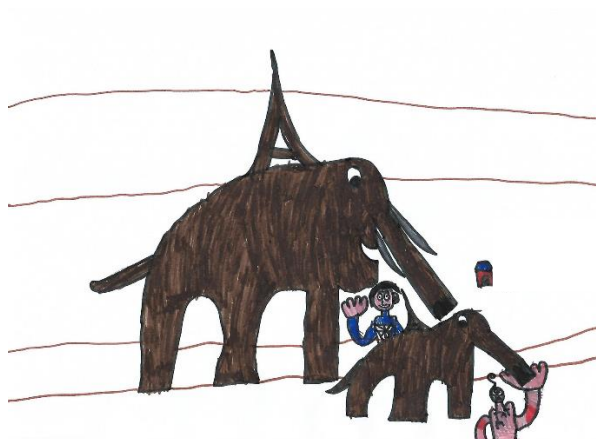
Slika 40. Djevojčica 1 (7 godina).

Slika 41. Djevojčica 2 (6 godina).

Slika 42. Djevojčica 3 (7 godina).

Slika 43. Dječak 1 (7 godina).

Slika 44. Dječak 2 (7 godina).

Interpretacija dječjih likovnih radova:

Ovom aktivnošću djeca su se najviše fokusirala na izgled slonova koje najdulje crtaju i posvećuju im najviše pažnje. Neka djeca poznaju sve pojmove, suprotnosti i imaju razvijenu prostornu orijentaciju, a neka malo manje što možemo vidjeti na dječjim radovima.

Djevojčica 1 i 2 crtaju ljude i kućicu vrlo jednostavno, dok djevojčica 3 i dječaci 1 i 2 crtaju detaljnije.

Pritom koriste debele, duge, kratke, ravne, zaobljene, valovite, isprekidane i spiralne crte.

Slonovi su uglavnom smješteni po sredini slike i kod djevojčice 1 i 2 i dječaka 2 su približnih proporcija. Kod djevojčice 3 i dječaka 1 jedan slon je veći, a drugi manji. Ljudi su također nacrtani približno jednakih veličina.

Sva djeca su koristila više boja i slonove svi oslikavaju u sivo osim dječaka 1 i 2 koji ih oslikavaju u smeđe i plavo. Također paze da ispunjavaju plohe bojom unutar obrisa koje su nacrtali. Sličnost između radova kod djevojčice 1 i 2 je u većoj mjeri prisutna. Možda je to stoga što su zajednički sudjelovale u aktivnosti.

Aktivnost je izazvala mnoštvo reakcija kod djece, osobito za vrijeme opisivanja slonova i kada su djeca ugledala reprodukciju slike. Sva djeca su nakon pokazane reprodukcije i usporedbe sa svojim crtežima rekla kako su noge od slonova stvarno dugačke, a neki su čak komentirali kako je moguće da mogu na njima stajati, a da ne padnu. Također su primijetili tople boje i ljude koji su jako mali, manji no što su ih neki zamislili. Neki su čak imali želju ispričati vlastitu priču koju su zamislili na temelju opisa reprodukcije i svojih crteža.

RASPRAVA

U praktičnom dijelu trudila sam se osmisliti pristupe koji bi djeci mogli biti zanimljivi i zabavni. U tu sam svrhu provela prve dvije aktivnosti u likovnom centru dok sam se kod treće, nevezane za predškolsku ustanovu, isto najviše usmjerila na dječje likovno izražavanje.

U skladu je to s okvirnim ciljem praktičnog istraživanja od početka - osmisliti i realizirati likovne aktivnosti za djecu potaknute slikama Salvadora Dalija u svrhu razvijanja njihove kreativnosti u kontekstu dječjeg likovnog stvaralaštva.

Takvi promišljeni pristupi svakoj aktivnosti već su u motivacijskim dijelovima tih aktivnosti rezultirali time da su sva djeca vrlo pozitivno reagirala na odabrana Dalijeva umjetnička djela. Kod aktivnosti *Postojanost paćenja* djeca pažljivo slušaju priču i promatraju djelo s velikim interesom te aktivno postavljaju pitanja. Izrazito uspješnim smatram način na koji su djeca napravila svoje satove i raznovrsnost njihovih ideja. Također smatram da je većina djece izvrsno kadrirala svoj sat na kraju aktivnosti. Ono što je predstavljalo poteškoće je rezanje filca škalicama. Stoga su obrubi satova malo nepravilnije izrezani kod većine. Iz tog razloga, idući puta bih odabrala spužvasti materijal ili neki drugi koji je lakši za rezanje kako bi radovi ispali urednije.

U aktivnosti *Port Alguer* djeca u jednom dijelu dijaloga međusobno kreću u raspravu bez moga navođenja, što je pokazatelj njihove visoke zainteresiranosti. Većina djece jako spretno i originalno realizira svoje ideje, ali poneki radovi izgledaju neurednije zbog krep trake. Ukoliko bih ponovno provodila aktivnost vjerojatno bih tehnikom kaširanja djeci omogućila prekrivanje dijelova crkve koje žele kako bi imali „čišću“ plohu.

U aktivnosti *Slonovi* djeca su pažljivo slušala svaki opis te ponovno zatražila da se ponove neki dijelovi opisa. Također prilikom opisa bili su prisutni orijentiri za prostorne odnose što smatram da su djeca uspješno savladala. Budući da su sva djeca već radila flomasterima nije bilo potrebno dodatno objašnjavati rad tom tehnikom. Smatram da nije bilo većih poteškoća prilikom izvođenja ovih aktivnosti. Ako bih aktivnost provodila ponovno, ponudila bih nekom od djece da ju interpretira i opisuje na svoj način dok ju/ga drugi slušaju i crtaju.

Budući da je Dalijev umjetnički opus dosta opsežan, smatram da bi se dalo izdvojiti još par njegovih radova poput spomenutog *Lica Mae West*, nekih nadrealističkih objekata i sl. gdje bi slaganjem ambalaže, trganjem motiva iz časopisa, novina ili svojih starijih radova rekompozicijom ili redefinicijom dali novo značenje svakidašnjim predmetima ili promijenili perspektivu. Također mislim da bi djeci bila zanimljiva priča o Chupa-Chups lizalicama i izrada svoga omota.

Sveukupno gledajući većina djece je bila dosta zainteresirana i motivirana za promatranje umjetničkih djela i njihovu interpretaciju kroz aktivnosti.

8. ZAKLJUČAK

Diplomski rad se sastoji od teorijskog i praktičnog dijela, koji daju uvid u Dalijevo umjetnost i istražuju mogućnosti istraživanja Dalijevog umjetničkog stvaralaštva s djecom.

Dali je bio umjetnik koji čovjeka teško može ostaviti ravnodušnim. Cijeli svoj život njegovao je umjetnost i to ne samo u području slikarstva, već i u drugim umjetničkim područjima. Suradivao je i susretao se s brojnim umjetnicima, što nadrealizma, što drugih pravaca u umjetnosti. Međutim, toliko se izdvajao od ostalih da se teško uklapao i osjećao potpunu pripadnost nekoj od skupini umjetnika. Njegov karakter, stil života, promišljanje, odnosno umjetnost koju je živio posve su odskakali od svakidašnjeg i uobičajenog.

Upravo i kurikulum za Rani i predškolski odgoj i obrazovanje govori o važnosti djeteta kao individue, ali jednako tako i djeteta kao aktivnog člana zajednice. Razumijevanje i prihvaćanje drugih i njihovih različitosti, percepcija sebe kao važnog dijela zajednice, stvaralački potencijal djeteta, stvaranje i zastupanje novih ideja, inicijativnost i inovativnost djeteta samo su neke od dobrobiti djeteta koje ističe navedeni kurikulum. Stoga, različitost treba poticati i kroz stvaralački potencijal djeteta. Svako dijete gleda djelo na svojstven način, a jednako tako i interpretira ga. Takva kreativna promišljanja pridonose nekim novim idejama, perspektivama te ljepoti raznovrsnosti društva.

Istraživanjem u praktičnom dijelu se nastojalo uvidjeti može li se to kreativno promišljanje potaknuti usmjerenim likovnim aktivnostima namijenjenima djeci. Pažljivo su odabrane tri Dalijeve slike i izdvojeni motivi poticajni za aktivnosti. U aktivnosti *Postojanost pamćenja* odabran je motiv sata, u drugoj *Port Alguer* odabran je motiv crkve, a u posljednjoj *Slonovi* fokus je bio na motivima slonova. Za svaku aktivnost korištene su različite likovne tehnike. Tokom aktivnosti praćena je njihova zainteresiranost i uključenost u aktivnosti.

Interpretacijom dječjih likovnih radova kao materijalnih produkata tih aktivnosti do izražaja dolazi koliko svako dijete umjetničko djelo zaista percipira na svoj način i preobražava ga u svom likovnom radu u nešto novo. Naravno da se uspješnost tih njihovih novina razlikuje. Neka djeca imaju više strpljenja, a neka malo manje, neka su sklona duljem promišljanju i eksperimentiranju likovnim tehnikama dok nekima fokus traje kraće. Neki su doista svojim radovima pokazali izvrsno zapažanje promatranog, individualnost u svom likovnom izrazu, onda i originalnost nastalu kao rezultat takvog promišljanja i načina rada.

U konačnici možemo reći da su umjetnička djela Salvadora Dalija dosta poticajno djelovala na djecu što bi ujedno trebao biti i poticaj odgojiteljima da ustraju na ovakvim i sličnim aktivnostima u radu s djecom.

9. LITERATURA

Knjige i članci u fizičkom obliku:

1. Arnason, H. H., Mansfield E. C. (2009) *History of Modern Art*. London: Prentice Hall.
2. Balić-Šimrak, A. (2021) *Ljepota iz perspektive djeteta*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
3. Belamarić, D. (1971) *Umjetnička djela i dijete. Umjetnost i dijete*. Zagreb: Centar za vanškolski odgoj saveza društva naša djeca RH.
4. Belamarić, D. (1987) *Dijete i oblik*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Čudina-Obradović, M. (1997) *Dosadno mi je – Što da radim?*, priručnik za razvijanje dječje kreativnosti. Zagreb: Školska knjiga.
6. Domingo C. (2018.) *Gala – Dali*. Zagreb: Iris Illyrica.
7. Farthing S. (2015.) *Umjetnost vodič kroz povijest i djela*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Gerić V. (2010.) *Dnevnik genija*. Zagreb: Šareni dućan.
9. Gilles N. (2013.) *Dali*. Zagreb: Taschen/V.B.Z.
10. Grupa autora. (2016.) *Umjetnost – velika ilustrirana enciklopedija*. Zagreb: Mozaik knjiga.
11. Hopkins, D. (2005.) *Dada i nadrealizam*. Sarajevo: Šihinpašić
12. Machiedo, V. (2002.) *Francuski nadrealizam*. Zagreb: Konzor.
13. Peić M. (1978.) *Pristup likovnom djelu*. Zagreb: Školska knjiga.
14. Penelope J.E. Davies (2013.) *Jansonova povijest umjetnosti*. Varaždin: Stanek.
15. Petrač, L. (2015.) *Dijete i likovno umjetničko djelo: Metodčki pristupi likovno-umjetničkom djelu s djecom vrtičke i školske dob*. Zagreb: Alfa.
16. Ruhrberg, Schneckeburger, Fricke, Honnef (2005) *Umjetnost 20. stoljeća*. Zagreb: Taschen/V.B.Z.
17. Slunjski, E. (2014) *Kako djetetu pomoći da ... (p)ostane kreativno i da se izražava jezikom umjetnosti: priručnik za roditelje, odgajatelje i učitelje*. Zagreb: Element.
18. Srića, V. (2017) *Sve tajne kreativnosti, Kako upravljati inovacijama i postići uspjeh*. Zagreb: Algoritam.
19. Škrbina D. (2013) *Art terapija i kreativnost, multidimenzionalni pristup u odgoju, obrazovanju, dijagnostici i terapiji*. Zagreb: Veble commerce.
20. Šparavec, J. (2018) *Drvo ili mjesec - likovni odgoj za najmlađe*. Zagreb: Ostvarenje.
21. Wayers F. (2000.) *Salvador Dali*. Cologne: Könemann.

Časopisi/članci dostupni online i dugi internetski izvori:

1. Artchive. (1998). *Surrealism Art Movement: History, Characteristics, Artwork*. Dostupno na: <https://www.artchive.com/art-movements/surrealism/>
2. Balić-Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj*, 16-17 (62-63), 2-8. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/124737>
3. Beneta Ž., Bucković I., Vekić-Kljaić V., Boštjančić M., Rogulj E., Jedrejčić E., Uvodić K., Balić M., Gršković J. Dijete, vrtić, obitelj (2010). Kiparske tehnike. *Dijete, vrtić, obitelj*, 16-17 (62-63), 30-37. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/124745>
4. Chupa Chups. Dostupno na: <https://www.chupachups.com/>
5. *Dalí Theatre-Museum | Figueres | Fundació Gala - Salvador Dalí*. (1974). Dostupno na: <https://www.salvador-dali.org/en/museums/dali-theatre-museum-in-figueres/>
6. MoMA. (2019). *Salvador Dali*. MoMA; MoMA. Dostupno na: <https://www.moma.org/>
7. *Vladimir Kush Sets the Record Straight on His Painting "Departure of the Winged Ship" That Has Been Mistaken as Salvador Dali's*. (2020). Dostupno na: <https://www.newswire.com/news/vladimir-kush-sets-the-record-straight-on-his-painting-departure-of-21192701>
8. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, 2014, Narodne novine, br. 05/15 Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>

10. POPIS ILUSTRACIJA

Popis slika

Slika 1. Andre Masson, <i>Pasiphae</i> , 1943., ulje i tempera na platnu, 101 x 127 cm, privatna kolekcija.....	3
Slika 2. Max Ernst, <i>Cijeli grad</i> , 1934., frotadž, 50 x 61 cm, Tate modern, Tate Britain, London.	4
Slika 3. Salvador Dali.....	5
Slika 4. Scena iz filma Andaluzijski pas.	6
Slika 5. Salvador Dali, <i>Prilagođavanje želje</i> , 1929., ulje i kolaž na dasci, 22.2 x 34.9 cm, privatna kolekcija.	7
Slika 6. Portret Elene Ivanovne Diakonove poznate kao Gala.	7
Slika 7. Salvador Dali, <i>Lice Mae West</i> , 1934./35., gvaš na novinskom papiru, 31 x 17 cm, The Art Institute of Chicago, Chicago.....	9
Slika 8. Salvador Dali, <i>Sofa u obliku usta Mae West</i>	9
Slika 9. Salvador Dali, <i>Plamteća žirafa</i> , 1937., ulje na drvu, 35 x 27 cm, Kunstmuseum Basel, Basel.	10
Slika 10. Salvador Dali, <i>Isus sv. Ivana od Križa</i> , 1951., ulje na platnu, 205 x 116 cm, Kelvingrove Art Gallery and Museum, Glasgow.....	11
Slika 11. Salvador Dali, <i>Lov na tune</i> , 1966./67. Ulje na platnu, privatna kolekcija.	12
Slika 12. Salvador Dali, <i>Don Quijote i Sancho Panza</i> (ilustracija za Cervantesov <i>Don Quijote</i>), 1957., litografija, 41 x 32,5 cm, Museum of Fine Arts, Boston.....	13
Slika 13. Dalijeva skica Chupa Chups logotipa.	14
Slika 14. Chupa Chups logotipovi s Dalijevim rješenjem kao posljednjim u nizu.	14
Slika 15. Salvador Dali, <i>Port Alguer</i> , 1924., ulje na platnu, 100,5 x 100,5 cm, Dalí Theatre-Museum, Figueres.	15
Slika 16. Salvador Dali, <i>Postojanost pamćenja</i> , 1931., ulje na platnu, 24,1 x 33 cm. MoMA, New York.....	16
Slika 17. Salvador Dali, <i>Slonovi</i> , 1948., ulje na platnu, 49 x 60 cm, privatna kolekcija.	17
Slika 18. Javna skulptura.	18
Slika 19. Naslovnica slikovnice <i>Just being Dali</i>	26
Slika 20. Dječak (6 godina).	29
Slika 21. Dječak (6 godina).	29
Slika 22. Djevojčica (6 godina).....	29

Slika 23. Dječak (7 godina).	29
Slika 24. Dječak (7 godina).	29
Slika 25. Dječak (7 godina).	29
Slika 26. Dječak (6 godina).	29
Slika 27. Djevojčica (6 godina).	29
Slika 28. Salvador Dali, <i>Port Alguer</i> , izdvojen detalj crkve.	31
Slika 29. Prikaz crkve kod Dalija.	32
Slika 30. Prikaz crkve na slici Aldera Bernda.	32
Slika 31. Fotografija crkve Santa Maria u Port Algueru.	33
Slika 32. Fotografija crkve Santa Maria u Port Algueru.	33
Slika 33. Fotografija crkve Santa Maria u Port Algueru.	33
Slika 34. Fotografija crkve Santa Maria u Port Algueru.	33
Slika 35. Dječak (6 godina), Crkva sa drvenim krovom i zvonikom.	35
Slika 36. Dječak (6 godina), Neobična crkva.	35
Slika 37. Dječak (6 godina), Crkva sa jako visokim zvonikom.	35
Slika 38. Djevojčica (7 godina), Šarena crkva.	35
Slika 39. Dječak (7 godina), Crkva u Španjolskoj.	35
Slika 40. Djevojčica 1 (7 godina).	40
Slika 41. Djevojčica 2 (6 godina).	40
Slika 42. Djevojčica 3 (7 godina).	40
Slika 43. Dječak 1 (7 godina).	40
Slika 44. Dječak 2 (7 godina).	40

11. ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODACI

Ime i prezime: Marina Vrkić

Adresa: Punta 50

Mjesto: 23 206 Sukošan

Država: Republika Hrvatska

Datum rođenja: 17.12.1998.

Telefon: 023/394014

Mobitel: 091/5378428

Email: marinavrki62@gmail.com

OBRAZOVANJE

- Osnovna škola Sukošan, Sukošan (razdoblje 2005. – 2013.)
- Gimnazija Franje Petrića, Zadar (razdoblje 2013. - 2017.)
- Studentica Sveučilišta u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Odsjek za predškolski odgoj

POSEBNA ZNANJA I VJEŠTINE

- Znanje engleskog jezika (aktivno u govoru i pismu)
- Znanje njemačkog jezika (osnovno u govoru i pismu)
- Poznavanje rada na računalu
- Položena vozačka B kategorija

12. PRILOZI

**DJEČJI VRTIĆ RADOST
PODRUČNI OBJEKT VOŠTARNICA
ZADAR**

PRIPRAVA ZA IZVOĐENJE AKTIVNOSTI

Tema: Salvador Dali

Odgojno – obrazovna skupina: mješovita skupina (4-6 godina)

Broj djece: 20

Odgojitelj mentor: Ivana Ivetić

Mentor: izv. prof. dr. art. Marina Đira

Studentica: Marina Vrkić

Zadar, svibanj 2023.

1. DOBROBITI PO RAZVOJNIM PODRUČJIMA U ODNOSU NA IZABRANU AKTIVNOST

Osobna, emocionalna i tjelesna dobrobit

- razvoj motoričkih vještina
- razvoj koordinacije i ravnoteže pri pokretima i kretanju
- razvoj fine motorike
- uživanje u različitim interakcijama i aktivnostima
- otvorenost djeteta prema svijetu oko sebe i prema novim iskustvima
- samopoštovanje i samosvijest djeteta
- spremnost djeteta na donošenje odluka koje se odnose na njegove aktivnosti
- razvoj samostalnosti mišljenja i djelovanja
- inicijativnost i inovativnost djeteta
- promišljanje i samoprocjena vlastitih aktivnosti i postignuća

Obrazovna dobrobit

- stvaranje i zastupanje novih ideja
- identifikaciju različitih izvora učenja i njihovu raznovrsnu primjenu
- visoka uključenost djeteta u odgojno-obrazovne aktivnosti (zaokupljenost)
- samoprocjena djeteta u području učenja
- uspješno funkcioniranje i razvijanje osobnih potencijala (spoznajnih, umjetničkih, motoričkih...)
- radoznalost i inicijativnost djeteta
- kreativnost, stvaralački potencijal djeteta
- percepcija sebe kao osobe koja može i voli učiti
- otkrivanje radosti i korisnosti učenja

Socijalna dobrobit

- razumijevanje i prihvaćanje drugih i njihovih različitosti
- usklađenost s obrascima, pravilima, normama i zahtjevima socijalne grupe/zajednice
- osjećaj prihvaćenosti i pripadanja
- percepciju sebe kao člana zajednice koji ima priliku i mogućnosti pružanja doprinosa zajednici
- zajedničko (usklađeno) djelovanje djeteta s drugima (djecom i odraslima)
- etičnost, solidarnost i tolerancija djeteta u komunikaciji s drugima

- percepciju sebe kao važnog dijela zajednice/okruženja

2. VRSTE AKTIVNOSTI

Umjetničko slušanje i promatranje

Prevedena priča *Just Being Dalí* autorice Amy Guglielmo i ilustratorice Brett Helquist, naslikan portret Salvadora Dalija na platnu i umjetnička djela kao poticaj.

Raznovrsno izražavanje i stvaranje

Port Alguer

Postojanost pamćenja

Slonovi

3. MATERIJALNI I ORGANIZACIJSKI UVJETI

Centar zajedničkog okupljanja

Interesna radionica: Umjetnička djela kao poticaj

1. Likovna aktivnost – *Port Alguer*

Likovno područje: slikarstvo, kiparstvo

Umjetničko djelo kao poticaj: Salvador Dali, *Port Alguer*, ulje na platnu, 1924.

Metode u pristupu umjetničkom djelu u motivaciji: promatranje i analiza prema tematskim, likovno-jezičnim i likovno-tehničkim sadržajima i stilskim odrednicama te razvijanje estetskih vrijednosti i stavova te promatranje i analiza od cjeline prema detalju i od detalja prema cjelini i usporedno promatranje i analiza umjetničkih djela.

Motiv likovnog zadatka: crkva

Likovna tehnika: Didaktički neoblikovan materijal

Likovno-tehnička sredstva: kartonske kutijice, role papira, drvofox, krep traka, ljepenka, drveni štapići, štapići za ražnjice

Oblik rada u realizaciji likovnog zadatka: individualni

2. Likovna aktivnost – *Postojanost pamćenja*

Likovno područje: slikarstvo, kiparstvo

Umjetničko djelo kao poticaj: Salvador Dali, *Postojanost pamćenja*, ulje na platnu, 1931.

Metode u pristupu umjetničkom djelu u motivaciji: promatranje i analiza prema tematskim, likovno-jezičnim i likovno-tehničkim sadržajima i stilskim odrednicama te razvijanje estetskih vrijednosti i stavova, promatranje i analiza od cjeline prema detalju i od detalja prema cjelini

Motiv likovnog zadatka: sat

Likovna tehnika: filc

Likovno-tehnička sredstva: filc, škarice, univerzalno ljepilo

Oblik rada u realizaciji likovnog zadatka: individualni

3. Likovna aktivnost – *Slonovi*

Likovno područje: crtanje

Umjetničko djelo kao poticaj: Salvador Dali, *Slonovi*, ulje na platnu, 1948.

Metode u pristupu umjetničkom djelu u motivaciji: Promatranje i analiza nakon prethodnog opisa umjetničkog djela

Motiv likovnog zadatka: slonovi

Likovna tehnika: flomasteri

Likovno-tehnička sredstva: bijeli papir, flomasteri

Oblik rada u realizaciji likovnog zadatka: individualni

4. ARTIKULACIJA AKTIVNOSTI

a) OPIS UVODNE MOTIVACIJE

Za uvodnu motivaciju djeci će biti ispričana priča o umjetniku Salvadoru Daliju te će im se prikazati tri njegove slike - *Postojanost pamćenja*, *Port Alguer* i *Slonovi*.

Svaku sliku analizirat ćemo zasebno. Za sliku *Postojanost pamćenja* obradit ćemo pojmove površine u skulpturi, odnosa prostora i skulpture i pojam kadra u fotografiji koji ćemo na kraju primijeniti kada radovi budu gotovi.

Kod slike *Port Alguer* nastojat ćemo usmjeriti pažnju djece na prikazanu crkvu. Tu ćemo proći kroz elemente arhitekture, smještaja u prostoru, osobnog stila prikazivanja, odnosno usporedit ćemo način na koji je Dali prikazao crkvu, kako ona zapravo izgleda i kako je drugi umjetnici prikazuju.

Kod slike *Slonovi* bih se fokusirala najviše na opis slonova kao glavnim motivima slike. Tu bi djeca verbalni opis pretvarala u likovni izraz. Također u ovu aktivnost uključene su suprotnosti i prostorna orijentacija.

b) OPIS OČEKIVANE ARTIKULACIJE AKTIVNOSTI

Uvodnom motivacijom pokušat ću stvoriti ugodno ozračje. Nastojat ću biti što izražajnije i konkretnija dok pričam. Organizirat ću raznovrsne materijale u centrima i pratiti djecu te mijenjati uloge odgojitelja ovisno o situacijama.

c) ŠTO OČEKUJEM, KAKO ĆE DJECA REAGIRATI?

Očekujem da će djeca pozitivno reagirati na umjetnička djela, materijale i aktivnosti po centrima. Nadam se da će djeca aktivno sudjelovati i pokazati zanimanje za aktivnosti.

d) KOJE SU MOJE ULOGE U IZVEDBI AKTIVNOSTI?

Moja prva uloga se odnosi na planiranje aktivnosti i organizaciju prostora, osiguravanje te potrebnog materijala. Dakle, imam ulogu organizatora i opskrbljivača. Također ću nastojati upoznati djecu sa osmišljenim sadržajem te ih potaknuti na daljnje aktivnosti što me čini motivatorom. Naposljetku, dok se djeca bave aktivnostima moja uloga je biti promatrač, a prateći inicijativu djece postajem suigrač i pomagač.

e) KAKO ĆU PRATITI TIJEK RAZVOJA AKTIVNOSTI, INTERESE I POTREBE DJECE?

Djecu ću upoznati s materijalima i omogućiti im slobodan izbor aktivnosti. Dat ću im dovoljno vremena i prostora za izvođenje aktivnosti, a pomoći ću im ukoliko to bude potrebno. Pazit ću da pripremljene aktivnosti odgovaraju njihovim potrebama i interesima. Pratit ću reakcije i zainteresiranost djece za date aktivnosti. Dječja zainteresiranost i atmosfera bit će najbolji pokazatelji uspješnosti aktivnosti.